

Evropska Unija

**Komisija za razmatranje ljudskih prava
Kosovo**

Godišnji izveštaj

od 01. januara do 31. decembra 2015. god.

Komisija za razmatranje ljudskih prava - Sekretarijat
Ul. Rrustem Statovci br. 29 – 10000 Priština – Kosovo
Tel: +381 (0) 38 78 2125
E-mail: office@hrrp.eu
www.hrrp.eu

Tabela sa sadržajem

Predgovor.....	5
1. Uvod.....	7
2. Regulatorni okvir rada.....	8
2.1. Udruženi postupak Saveta 2008/124/CFSP koji datira od 04. februara 2008. godine, Misije Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX KOSOVO	8
2.2. Koncept odgovornosti EULEX-a na Kosovu – Komisija za razmatranje ljudskih prava, Generalni sekretarijat Saveta, Brisel od 29. oktobra 2009. godine	8
2.3. Primenljivi međunarodni instrumenti za ljudska prava	9
3. Komisija i sekretarijat.....	9
3.1. Članovi Komisije	9
3.2. Sekretarijat.....	11
4. Predmeti i suštinska pitanja žalbi.....	13
4.1. Predmeti i statistike	13
4.2. Trendovi	14
4.3. Predmetno pitanje žalbi.....	14
5. Praksa rada.....	15
5.1. Osnovanost	15
5.1.1. <i>X i 115 ostalih žalilaca protiv EULEX-a</i>	15
5.1.2. <i>Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a</i>	17
5.1.3. <i>K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T (K do T) protiv EULEX-a</i>	18
5.1.4. <i>Fitim Maksutaj protiv EULEX-a</i>	19
5.1.5. <i>L.O. against EULEX</i>	20
5.2. Prihvatljivost	21
5.2.1. Slučajevi ubijenih i nestalih lica.....	22
5.2.2. Kompetentnost Komisije da ispita postupke koji se vode pred kosovskim Sudovima.....	22
5.2.3. Kompetentnost Komisije da ispita postupke EULEX-ovih tužilaca i policije	22
5.3. Propratne odluke	23
6. Aktivnosti Komisije.....	24
6.1. Javna informativna kampanja za 2015. god.....	24
6.2. Uvodni trening za kadar EULEX-a.....	25
6.3. KRLJP na internetu	25
7. Operativna i administrativna pitanja	25
7.1. Budžet	25
7.2. Kadrovska pitanja u sekretarijatu	26
8. Međunarodni komentar o ljudskim pravima i sličnim pitanjima na Kosovu	26
8.1. Ekstrakt iz izveštaja radne grupe, Saveta za ljudska prava, Ujedinjene Nacije o prisilnom ili nehotičnom nestanku, Generalna Skupština, Ujedinjene Nacije, dana 17. avgusta 2015. godine.....	26

8.2.	Javna prezentacija i analiza odluka UNMIK-ove Savetodavne Komisije za ljudska prava – Odgovornost Ujedinjenih Nacija (UNMIK-a) zbog prisilnih nestanaka i ubistava Srba na Kosovu .	34
8.3.	Ekstrakt iz izveštaja „ <i>Human Rights Watch World Report 2016</i> “ o Komisiji za razmatranje ljudskih prava.....	36
8.4.	Ekstrakt iz Disertacije pod nazivom „Međunarodna odgovornost za kršenja ljudskih prava od strane međunarodnih organizacija u post-konfliktnim situacijama. Lekcije sa Kosova“	36
9.	Zaključci.....	38
ANEKS 1	Tabela kadra.....	41
ANEKS 2	Statistike 2010. – 2015. god.....	42
ANEKS 3	Odluke KRLJP-a 2010.-2014. god.	43
ANEKS 4	Raspored informativne kampanje i druge aktivnosti.....	49

Predgovor

Ovo je šesti godišnji izveštaj Komisije koji obuhvata period od 01. januara 2015. do 31. decembra 2015. godine. Tokom izveštajnog perioda, Komisija je obavila pet zasedanja i službeni put u Srbiju unutar aktivnosti informativne kampanje.

Komisija je pregledala 38 žalbi a takođe je i registrovano 15 novih žalbi.

Komisija je našla povrede ljudskih prava u četiri slučaja i zaključila da nije bilo povreda prava u deset drugih. Takođe je proglasila osam slučajeva prihvatljivim bez prejudiciranja njihove osnovanosti.

U dva slučaja gde su povrede prava prethodno nađene, Komisija je donela propratne odluke.

Pored toga, 12 slučajeva je proglašeno neprihvatljivim a jedan je uklonjen sa liste.

Komisija je nastavila sa razradom svoje prakse rada u razmatranju svojih slučajeva baveći se, između ostalog, članovima 2, 3, 6, 8, 13 i članom 1. protokola 1. Evropske Konvencije za ljudska prava i osnovne slobode.

Komisija je sa svojim sekretarijatom nastavila sa javnom informativnom kampanjom. Sekretarijat zajedno sa članom Komisije sastao se 16. juna sa koordinatorom kancelarije za Kosovo i Metohiju, na severu Mitrovice.

U Beogradu 07. decembra Komisija u punom sastavu i u pratnji sekretarijata sastala se sa šefom grupe za pravosuđe, ljudska prava i imovinska prava, Kancelarije za Kosovo i Metohiju, savetnikom, Odeljenja za pravna pitanja, Kancelarije za Kosovo i Metohiju i sa šefom Komisije za nestala lica i koordinatorom, kancelarije za nestala lica, Vlade Republike Srbije.

Komisija se takođe u Beogradu dana 07. i 08. decembra sastala i sa šefom tima i zamenikom šefa tima agencije koja sprovodi projekat za dalju podršku izbeglicama i interno raseljenim licima u Srbiji, (*Europaid/129209/C/SER/RS*), projekat finansiran od strane EU.

Rad komisije (uključujući i javnu informativnu kampanju) je bio usporen na određeni vremenski period zbog nedostatka adekvatnih ljudskih resursa. Komisija je radila sa samo jednim pravnim službenikom oko četiri meseca, sa dvoje pravnih službenika od prilike tri meseca a kompletan sastav sa tri pravna službenika radio je samo pet meseci tokom godine.

Uprkos svojim velikim naporima u kampanji, postoji neprestani nedostatak saznanja o mandatu, procedurama i radu Komisije unutar oblasti misije. Komisija je rešena da prevaziđe ovaj problem tokom 2016. godine, uz podršku EULEX-a na Kosovu, između ostalog, nastavkom informativne kampanje preko TV-a koja je pokrenuta 2014. godine.

Komisija i sekretarijat nastavili su svoje periodične sastanke sa višim zvaničnicima EULEX-a. Jednu sveobuhvatnu prezentaciju je Komisija zajedno sa sekretarijatom predstavila novom šefu kadra, G. John Rouse. Pored toga, Komisija zajedno sa sekretarijatom uradila je prezentaciju šefu izvršne policije EULEX-a i njegovom osoblju što je propratila detaljna diskusija o ulozi i odgovornostima obeju strana, kako EULEX-a tako i komisije.

Kroz svoj rad i aktivnosti, komisija nastavlja da pridaje širi značaj mandatu EULEX-a na Kosovu, između ostalog, kako odredbama smislenih pravnih lekova, tako i podršci i pomoći članovima javnosti u celosti koji smatraju da su njihova ljudska prava prekršena od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata. Postojanje i rad komisije šalje jasnu poruku o posvećenosti Misije da održi visoke standarde ljudskih prava sve to kroz različite aspekte njihovog izvršnog mandata.

Sa administrativne strane, zadovoljstvo mi je da poželim dobrodošlicu našem novom pravnom službeniku, Paul Landers koji se na spomenutu poziciju pridružio komisiji u avgustu. Koristim ovu priliku da mu poželim uspeh na njegovom zadatku punom izazova.

Na kraju, želela bih da pohvalim posvećenost šefa misije EULEX-a sprovođenju preporuka koje je komisija dala kada je našla da je EULEX na Kosovu prekršio ljudska prava (vidi dole – pozivanje na relevantne odluke u tekstu). Od suštinskog je značaja da kako bi se obezbedio efikasan rad komisije šef misije i njegov kadar treba da nastave da sarađuju u smislu nastavka izgradnje jakog osećaja odgovornosti i poštovanja prema vladavini prava unutar Misije. Takođe bih iskoristila ovu priliku i naglasim svoju zahvalnost u pogledu saradnje koju je komisija dobila od šefa misije i njegovog kadra u GS EULEX-a.

Magda Mierzevska
Predsedavajući član Komisije
Komisija za razmatranje ljudskih prava

1. Uvod

Evropska Unija je osnovala Komisiju za razmatranje ljudskih prava (čitaj: Komisija) dana 29. oktobra 2009. godine, sa mandatom da razmatra navode o kršenju ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata unutar sektora pravosuđa, policije i carine.

Komisija je pre svega prvi i jedini mehanizam odgovornosti za ljudska prava koja se bavi razmatranjem tvrdnji o navodnim kršenjima ljudskih prava od strane Misije Evropske Unije o Zajedničkoj Bezbednosnoj i Odbrambenoj Politici u izvršnoj funkciji.

Zajedno sa Savetodavnom komisijom za ljudska prava Privremene administracije Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK), Komisija služi kao jedna od jedine dve međunarodne komisije koje podstiču međunarodne organizacije, koje imaju jednu izvršnu ulogu, na odgovornost za kršenja ljudskih prava.

Širenje odgovornosti za kršenja ljudskih prava od državnih do međunarodnih organizacija predstavlja veliki napredak u razvoju zaštite međunarodnih ljudskih prava koje sve više dobija međunarodno priznanje. U dogledno vreme bi moglo da dovede do toga da predstavlja neophodnu komponentu rada međunarodnih organizacija a naročito u misijama vladavine prava kada sprovede neke od izvršnih funkcija jedne države.

Tokom date godine, Komisija je razmotrila 38 žalbi i našla da je EULEX na Kosovu u četiri slučaja prekršio ljudska prava. U dva slučaja, povrede prava se odnose na neuspeh u postupanju od strane EULEX-a na Kosovu što je u suprotnosti sa Čl. 13. Evropske Konvencije za ljudska prava (čitaj: Konvencija) (pravo na delotvoran pravni lek). U trećem slučaju Komisija je našla da su žaliočeva prava shodno člana 6. prekršena (pravo na pravično suđenje). U odluci u četvrtom slučaju nađeno je više kršenja članova 2. (pravo na život), 3. (zabrana mučenja), 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) i 13. (pravo na delotvoran pravni lek) Konvencije a u vezi neadekvatnih istraga povodom otmica, nestanaka i ubistava na Kosovu 1999. i 2000. godine.

U deset slučajeva komisija je otkrila da nije bilo povrede prava žalilaca shodno člana 3. Konvencije.

Komisija je, postupajući shodno pravilu 34. i pravilu 45. *bis* pravilnika o radu, dala detaljne popravne preporuke Šefu Misije EULEX-a na Kosovu u pogledu povreda koje su nađene i procenila naknadne odgovore od strane EULEX-a na Kosovu na date preporuke.

Proglasila je 12 žalbi neprihvatljivim i jednu skinula sa liste slučajeva za razmatranje.

Tokom izveštajnog perioda ukupno 15 novih žalbi je podneto komisiji.

Komisija je nastavila sa svojom javnom informativnom kampanjom sa glavnim ciljem usredsređenim na NVO-e aktivne u sektoru za ljudska prava, predstavnicima civilnog društva i lokalne organe vlasti i aktere na opštinskom nivou. Sekretarijat je takođe prisustvovao različitim seminarima u vezi ljudskih prava, konferencijama i diskusijama tipa okruglog stola.

Razgovori i interakcije komisije sa svojim sagovornicima i nevladinim organizacijama tokom sprovođenja svoje javne informativne kampanje unutar oblasti misije ističe profil EULEX-a na Kosovu a samim tim i povećava reputaciju i kredibilitet kako unutar misije tako i šire.

Angažovanje komisije u ovim diskusijama i aktivnostima javne informativne kampanje takođe pokazuje odlučnost Evropske Unije (čitaj: EU), u misijama tipa zajedničke bezbednosne i odbrambene politike (ZBOP), da se bavi zabrinutostima kosovskih Srba interno raseljena lica povodom njihovih ljudskih prava, koji su u ovom slučaju raseljeni u Srbiji i na drugim mestima, a u pogledu pitanja ubijenih i nestalih osoba kao i pitanja imovinskih prava/sporova.

Pored toga, nastojanje komisije u ovom pogledu unapređuje i naglašava, na javni način, materijalni dokaz posvećenosti EU kako bi osigurala odgovornost za navodna kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata.

Ove aktivnosti javne informativne kampanje dalje su omogućile komisiji da širu javnost obavesti o dostupnosti pravnog leka za navodna kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu i podigle su svest o ljudskim pravima među širom javnosti u oblasti misije.

Najvažnije, ova interakcija od strane komisije sa zainteresovanim licima koja se bave programima pravne pomoći itd. unutar oblasti misije, olakšava pristup pravdi i pruža ostalu podršku onima čija su ljudska prava navodno prekršena od strane EULEX-a na Kosovu tokom obavljanja svog izvršnog mandata.

Na kraju, uprkos naporima uložnim u sprovođenju svoje javne informativne kampanje, sa ograničenim kadrovskim resursima, Komisija priznaje da postoji jedan latentan nedostatak upoznatosti sa mandatom, procedurama i radom komisije unutar oblasti misije.

Komisija ovaj problem namerava da prevaziđe 2016. godine, uz podršku EULEX-a na Kosovu tako što će, između ostalog, ponovo da započne TV informativnu kampanju koja je ranije otpočeta, i bila je krajnje uspešna tokom 2014. godine.

2. Regulatorni okvir rada

2.1. Udruženi postupak Saveta 2008/124/CFSP koji datira od 04. februara 2008. godine, Misije Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX KOSOVO

Udruženi postupak Saveta jeste izvor autoriteta i vlasti Misije EULEX-a na Kosovu. Njime se utvrđuje mandat EULEX-a i, između ostalog, navodi se njihova odgovornost prema ljudskim pravima u članu 3. (i): *“osigurati da sve njihove aktivnosti poštuju međunarodne standarde vezano za ljudska prava i rodnu ravnopravnost”*.

2.2. Koncept odgovornosti EULEX-a na Kosovu – Komisija za razmatranje ljudskih prava, Generalni sekretarijat Saveta, Brisel od 29. oktobra 2009. godine

Osnivanje jednog efektivnog, transparentnog mehanizma odgovornosti prema ljudskim pravima je smatrano osnovnom potrebom za EULEX na Kosovu kao jedne misije vladavine prava kojoj su dodeljene određene ograničene izvršne funkcije. Kao jedan spoljni mehanizam odgovornosti služiće kao dopuna za opštu odgovornost EULEX-a na Kosovu kao što je definisano šemom osiguranja odgovornosti trećih lica i internom istražnom jedinicom EULEX-a koje su osnovane na samom početku.

Prema tome, Koncept odgovornosti utvrđuje mandat Komisije da razmatra žalbe bilo koje osobe, osim kadra EULEX-a na Kosovu, koja tvrdi da je žrtva povrede ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata.¹ Međutim prema Konceptu Komisija nema pravnu nadležnost u pogledu kosovskih sudova. Pored toga, komisija je našla da činjenica da sudije EULEX-a sede na klupi ne menja karakter tih sudova, kao Kosovskih Sudova (za više detalja pogledaj par. 5.2.1 dole).

Komisija je 10. juna 2010. godine usvojila svoj lični pravilnik o radu, datuma od kada je postala zvanično ovlašćena da prima žalbe. Komisija je izmenila svoja pravila 21. novembra 2011. godine i 15. januara 2013. godine.

2.3. Primenljivi međunarodni instrumenti za ljudska prava

Shodno odredbama iz koncepta odgovornosti, Komisija može da uzme u obzir žalbe pod sledećim instrumentima za zaštitu ljudskih prava:

- Univerzalna deklaracija za ljudska prava (1948)
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP, 1950)
- Konvencija o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD, 1965)
- Međunarodna Povelja o civilnim i političkim pravima (CCPR, 1966)
- Međunarodna Povelja o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima (CESCR, 1966)
- Konvencija o eliminisanju svih vrsta diskriminacije nad ženama (CEDAW, 1979)
- Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih tretiranja ili kažnjavanja (CAT, 1984)
- Međunarodna konvencija o pravima deteta (CRC, 1989)

U praksi, žalbe koje su do sada podnete uglavnom se zasnivaju na članovima Evropske konvencije za ljudska prava (ECHR) i njenim protokolima. Određen broj istih se zasniva i na odredbe Deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnim poveljama i drugim instrumentima za ljudska prava.

3. Komisija i sekretarijat

3.1. Članovi Komisije

Komisija se sastoji od četiri člana, uključujući i predsedavajućeg člana. Jedan stalni član i rezervni član Komisije su EULEX-ove sudije.

Predsedavajući član

Gđa Magda Mierzevska, iz Poljske, 1982. godine položila poljski pravosudni državni ispit. Ona je 1989. godine primljena u Gdanjsku komoru za pravno savetovanje a 2005. godine stekla je svoj LLM u oblasti zakona Evropske Unije sa Lester Univerziteta.

Godine 1993. postavljena je za pravniku za rad na slučajevima u Sekretarijatu Evropske Komisije za Ljudska Prava u Strazburu. Od 1998. godine, zaposlena se kao pravnik u Registru Evropskog Suda za

¹ Koncept odgovornosti je deo Operativnog Plana EULEX-a i prema tome se smatra poverljivim dokumentom tako da nije dostupan javnosti. Prema tome, komisija nema pravo da otkriva detalje istog.

ljudska prava u Strazburu, Francuska. Stekla je veliko međunarodno iskustvo u obučavanju raznih materijalnih i proceduralnih pitanja u vezi sa ljudskim pravima.

Brojni akademski radovi gđe Mierzewske obuhvataju sledeće: *Evropska konvencija za ljudska prava i osnovne slobode: Deset godina nakon ratifikacije, Informativna služba Saveta Evrope u Varšavi 2004; Za deset godina: Popularnost Konvencije u Poljskoj (koautor), Pregled evropskog zakona o ljudskim pravima, izdanje br. 4, 2004; Za deset godina: Obimna i interesantna Poljska sudska praksa (koautor), Pregled evropskog zakona o ljudskim pravima, izdanje br. 5, 2004; Standardi uspostavljeni sudskom praksom ECHR-a u predmetima koji se odnose na eksproprijaciju i njihovu primenu na nemačke imovinske zahteve, Poljski institut za međunarodna pitanja, 2005; Proces prihvatanja Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u Poljskoj i Slovačkoj u: Prihvatanje Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, izdanja H. Keller, A. Stone-Sweet, Novine oksfordskog univerziteta, maj 2008; Usklađenost sudske prakse kao pitanja ljudskih prava u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, u: *Cohérence et impact de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme*, Liber amicorum Vincent Berger, 2013. god. Zajedno sa J. Krzyzanowski bila je koautor dela *Według ojca, według córki (Prema ocu, prema ćerci)*, delo je dobilo nagradu za najbolju istorijsku knjigu izdatu u Poljskoj 2010. godine.*

Članovi

Prof. dr Guenaël Mettraux

Dr Guénaël Mettraux je diplomirani pravnik (*licence en droit*) sa Univerziteta u Lausanne (Švajcarska), i stekao zvanje magistra prava (LLM) o međunarodnom pravu na Londonskom Univerzitetском Koledžu i doktorirao u Londonskoj Školi Ekonomije i Političkih Nauka.

On radi kao branilac i konsultant pred međunarodnim krivičnim pravosuđem (ICTY, ICC, STL i ECCC). U protekloj deceniji, zastupao je nekoliko visoko-rangiranih vojnih i civilnih vođa optuženih za međunarodne zločine. Savetovao je vlade i NVO-e o različitim pitanjima koja se odnose na regulatorne režime, krivična suđenja, zakonodavstva i tranziciju pravdu. Dr Mettraux je trenutno profesor na Univerzitetu u Amsterdamu (Holandija) i gost predavač na Univerzitetu u Fribourg-u (Švajcarska).

Intenzivno radi objave u polju međunarodnog krivičnog zakona. Njegovi naučni radovi obuhvataju tri knjige: *Međunarodna krivična dela i ad hok Tribunali* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2005), *Perspektive na Nirnberškom suđenju* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2008) i *Zakon o komandnoj odgovornosti* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2009), koja je nagrađena Lieber-ovom nagradom od Američkog društva za međunarodno pravo. Dr Mettraux je član Uređivačkog Odbora *Žurnala Međunarodne Krivične Pravde* i Odbora Urednika *Magazina Međunarodnog Krivičnog Zakona*.

Dr Katja Dominik

Dr Katja Dominik, državljanka Nemačke, studirala je pravo i slavistiku na univerzitetu Göttingen („Goettingen“), u Nemačkoj a na kom je diplomirala 1996. godine.

Dr Dominik je dodeljena post-diplomska školarina i završila je studije o pravnim aspektima državnog raspada Socijalističke Federativne Republike bivše Jugoslavije u Zagrebu, u Hrvatskoj 1998/99. godine. Njena disertacija povodom predmetnog pitanja je objavljena 2001. godine.

Od 2000. do 2002. godine radila je kao advokatski pripravnik što je uključilo i periode rada u Višem Regionalnom Sudu, u Duesseldorf-u a takođe i u jednoj advokatskoj kancelariji koja je bila

specijalizovana za zakon o azilu. Godine 2002. zaposlena je od strane državnog nemačkog ministarstva za razvoj i ekonomsku saradnju u Bonn-u gde je radila u diviziji za razvoj evropske politike. U tom svojstvu, ona je istraživala i radila tekstove i govore za konferencije za pomoć međunarodnog razvoja u Briselu i Bonn-u gde je takođe povremeno predstavljala nemačku vladu.

U oktobru 2002. godine, gđa Dominik imenovana je za sudiju u Okružnom Sudu, u Duesseldorf-u gde je i specijalizirala različite vrste krivičnih zakona. Ona je nakon toga postala potpredsednik u Okružnom sudu krivičnih komora za teška krivična dela i privredni kriminal.

Dr Dominik je imenovana za međunarodnog sudiju u EULEX-u na Kosovu u oktobru 2011. godine, nakon čega je raspoređena u Okružnom Sudu, u Mitrovici gde se bavi predmetima visokog profila za ratne zločine, ubistva, korupciju i trgovinu ljudima. Šef Misije EULEX-a je gđu Dominik imenovao za člana Komisije za razmatranje ljudskih prava pri Evropskoj Uniji u januaru 2013. godine.

Rezervni član

Gđa Elka Filcheva-Ermenkova

Gđa Elka Filcheva-Ermenkova, Bugarska državljanka, studirala pravo na Univerzitetu Blagoevgrad, u Bugarskoj gde je i diplomirala 1997. godine. Tokom magistrature usredsredila se na proučavanje ljudskih prava a kasnije je i završila i nekoliko tečaja o Evropskoj Konvenciji za ljudska prava i osnovne slobode (ECHR) i Protokole iste. Nakon završetka svog postdiplomskog stažiranja, u oktobru 1998. godine imenovana je za Mlađeg Sudiju u okružnom Sudu, u Blagoevgradu u Apelacionom Veću, gde je pod nadzorom dvoje sudija iz Okružnog Suda predsedavala slučajevima po svim predmetnim pitanjima: građanski, krivični i administrativni zakon. Godine 2001 imenovana je za sudiju u Regionalnom Sudu u Blagoevgradu gde je predsedavala građanskim i krivičnim slučajevima. Godine 2003 imenovana je za predsednika regionalnog suda u Blagoevgradu.

Godine 2004, imenovana je za Sudiju Okružnog Suda, drugostepeni, tako da je radila i kao prvostepeni i kao apelacioni sudija i na građanskim i na krivičnim pitanjima, sa glavnim akcentom na građanska pitanja.

U januaru 2008. godine, upućena je u Savet Evropske Unije (EU), u odeljenju za Civilno Planiranje i Sposobnosti (CPCC) kao savetnik za vladavinu prava gde je radila sve do januara 2012. godine. U januaru 2012. godine postavljena je za međunarodnog sudiju u Apelacionom Veću za žalbe protiv odluka Komisije za imovinske zahteve. Dana 15. januara 2013. godine postavljena je za rezervnog člana Komisije za razmatranje ljudskih prava pri Evropskoj Uniji od strane Šefa Misije EULEX-a na Kosovu.

3.2. Sekretarijat

Sekretarijat Komisije čine jedan viši pravni službenik, dvoje pravnih službenika, jedan administrativni asistent i dvoje prevodilaca/tumača.

Gdin John J. Ryan, Irski državljani, Diplomirani Pravnik, (Hons) studije Prava i Evropske Studije na Univerzitetu u Limeriku, Irska, i poseduje post-diplomski stepen Pravobranioca iz Asocijacije Advokatske Komore Irske. Radio je kao Pravobranilac u *Stephen MacKenzi i Co. Solicitors*, Dablin, Irska. Služio je u mirovnim misijama Ujedinjenih Nacija u Libanu, Siriji, Izraelu, Kambodži, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Istočnom Timoru, Nepal, Kosovu i u Evropskoj Komisiji u Kini. Pre stupanja na trenutnu dužnost bio je zaposlen u UNMIK-u, između ostalog, kao administrator

Opštine Zvečan, Mitrovački Region, Šef Divizije za Međunarodnu Pravosudnu Podršku, Odeljenje za Pravosuđe, Zamenik Pravnog Savetnika, Kancelarija Specijalnog Izaslanika Generalnog Sekretara (K/SIGS), UNMIK i Izvršni Službenik, Savetodavna Komisija za Ljudska Prava UNMIK-a (K/SIGS). Imenovan je na trenutnoj poziciji za višeg pravnog službenika i šefa sekretarijata, Komisije za razmatranje ljudskih prava EU u aprilu, 2010. godine. Njegov članak o komisiji za razmatranje ljudskih prava, EULEX na Kosovu je objavljen u godišnjem Izdanju članka Irskih Odbrambenih Snaga, 2015. godine.

Gđa Joanna Marszalik, Poljska državljanka, diplomirala Pravo sa zvanjem Master Pravnika na Jagielonskom Univerzitetu u Krakovu, Poljska. Pet godina je radila kao advokat u Evropskom Sudu za Ljudska Prava u Strazburu, Francuska. Nakon toga je bila Menadžer projekta Saveta Evrope na projektu izgradnje institucije "Podrška Instituciji zaštitnika građana na Kosovu" i vođa tima projekta Saveta Evrope i Evropske Unije "Transparentnost i Efikasnost pravosudnog sistema u Ukrajini", koji je podržao reformu ukrajinskog pravosudnog sistema. Pridružila se misiji OEBS-a na Kosovu u decembru 2010. godine gde je radila kao Viši Službenik za Ljudska Prava, i nadgledala je Regionalni centar u Prištini. Aprila 2012. godine postavljena je za pravnog službenika u sekretarijatu Komisije.

Gdin Paul Landers, Irski državljanin, je advokat/pravobranilac pred višim sudovima pošto je diplomirao na Institutu „*The Honourable Society of King's Inns*“, Irska. On je pozvan od strane advokatske komore Republike Irske. on je takođe završio postdiplomske studije u oblasti ljudskih prava i kriminalistike na Kraljevskom Univerzitetu (*Queen's University*), u Belfastu, Severna Irska. On je bivši član *Garda Siochana* (Irska policija) gde je služio 15. godina u Specijalnoj Detektivskoj Jedinici. Nakon toga je dobio poziciju pravnog savetnika i savetnika za ljudska prava u *Garda Siochana*. Gdin. Landers je prethodno radio kao pravnik u EULEX-u na Kosovu u kancelariji za ljudska prava i pravna pitanja. Pre nego što je stupio na sadašnjoj poziciji, radio je u regionalnoj misiji vladavine prava EU na severoistočnom Afričkom poluostrvu kao šef policijskog stuba odgovoran za Džibuti, Somaliju, Somaliland, Puntland, Sejšele i Tanzaniju. U avgustu 2015. godine postavljen je za pravnog službenika u sekretarijatu komisije EU za razmatranje ljudskih prava.

Gđa Shpresa Gosalci, državljanka Kosova albanskog porekla, magistarske studije na temu poslovanje, marketing i menadžment završila na Univerzitetu AAB, Priština. Radila je kao prevodilac (albanski/srpski/engleski jezik) u KFOR-u od jula 1999. do juna 2000. godine, i kao administrativni asistent/prevodilac kod Komesara UNMIK Policije u Uredu za Štampu i Javno informisanje od juna 2000. do marta 2009. godine. Ona je administrativni asistent/prevodilac u Sekretarijatu Komisije od jula 2010. god..

Gđa Katica Kovačević, državljanka Kosova srpskog porekla, od maja 2003. do decembra 2008. godine radila je kao administrativni asistent/prevodilac (srpski/engleski jezik) u Kancelariji Generalnog Revizora, i kao Prevodilac u Kosovskoj Agenciji za Privatizaciju od januara 2009. do novembra 2010. god. U decembru 2010. godine pridružila se sekretarijatu Komisije kao tumač/prevodilac.

Gdin Kushtrim Xhaferi, državljanin Kosova albanskog porekla, diplomirao je na Prištinskom Univerzitetu, Kosovo, Engleski jezik i književnost. Ranije je radio kao Tumač/Prevodilac (albanski/engleski jezik) u kosovskoj energetske korporaciji od februara 2004. do januara 2009. god. a nakon toga kao asistent prevodilac u Komponenti Policije EULEX-a. U sekretarijatu Komisije radi kao Tumač/Prevodilac od septembra 2010. god.

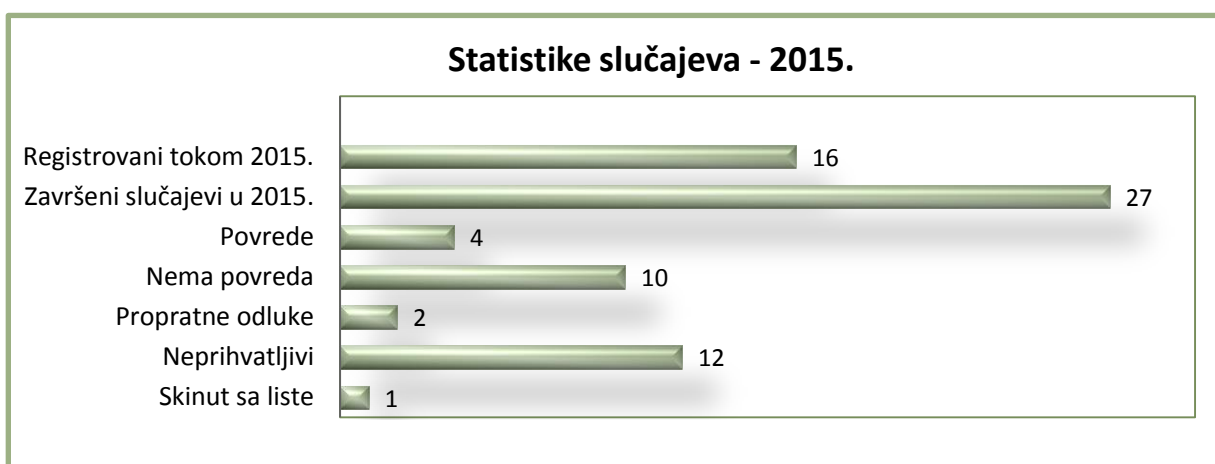
4. Predmeti i suštinska pitanja žalbi

4.1. Predmeti i statistike

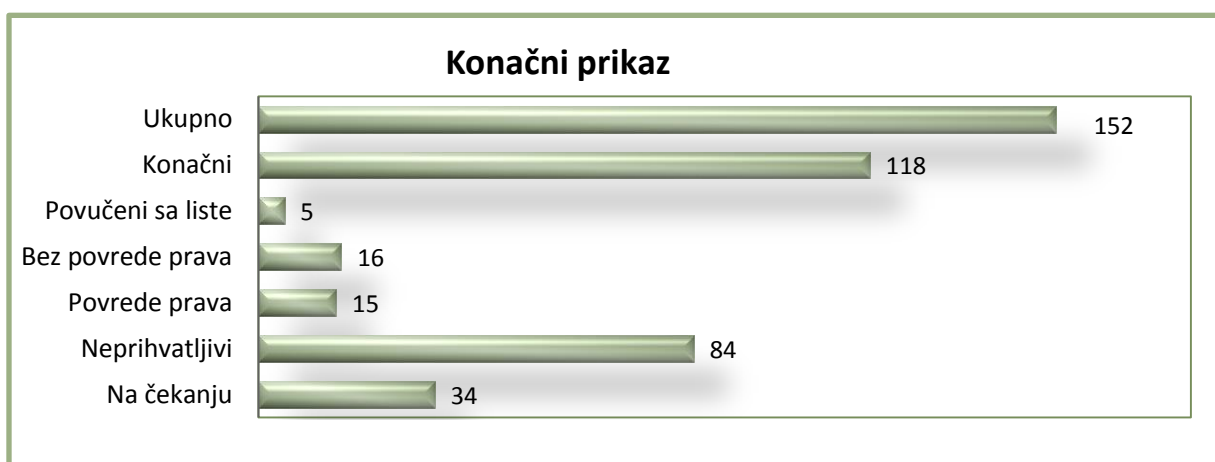
Godine 2015. Komisija je pregledala 38 slučajeva. Za jedan slučaj je urađena komunikacija sa šefom misije shodno članu 30. pravilnika o radu Komisije, uz zahtev za podnošenje zapažanja o prihvatljivosti i osnovanosti istog.

U četiri slučaja je komisija našla povrede ljudskih prava a u ostalih deset konstatovala da nije bilo povrede ljudskih prava. Takođe je proglasila osam slučajeva prihvatljivim. U toku je utvrđivanje osnovanosti tih slučajeva. Za dva slučaja, gde je ranije konstatovana povreda, Komisija je izdala propratne odluke.

Pored toga, 12 slučajeva je proglašeno neprihvatljivim a jedan je skinut sa liste predmeta za ispitivanje.

Komisija je 2015. godine registrovala 16 novih slučajeva. Do kraja 2015. godine, ukupno 152 slučaja je podneto Komisiji od samog početka rada 2010. godine, od čega je 118 zaključeno konačnim odlukama.

4.2. Trendovi

Većina navodnih povreda prava može se reći da je ishod radije navodnog propusta ili greške pri delovanju EULEX-a, nego njihovih pozitivnih postupaka. Takve žalbe su naročito vezane za navodna odbijanja ili neuspeh tužilaca da pokrenu istragu i/ili neefikasno sprovođenje istrage. Određen broj slučajeva odnosio se na navode o nepravničnom ili predugom trajanju postupaka pred kosovskim sudovima.

4.3. Predmetno pitanje žalbi

Najčešće vrste navodnih povreda ljudskih prava ispitanih od strane Komisije tokom 2015. godine su sledeće:

- Navodno kršenje prava na život (član 2. Konvencije; član 6. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi [*D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*](#), br. 2014-11-2014-17; [*L.O. protiv EULEX-a*](#) br. 2014-32; [*Sadiku-Sula protiv EULEX-a*](#) br. 2014-34; [*Mustafa-Sadiku protiv EULEX-a*](#), br. 2014-41;
- Navodna kršenja zabrane mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja (član 3. Konvencije; član 7. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima; član 6. par. 1. i 2. Povelje Ujedinjenih Nacija protiv mučenja i drugih okrutnih, nehumanih ili ponižavajućih postupanja): slučajevi [*Stanišić protiv EULEX-a*](#), br. 2012-22; *K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T (K do T) protiv EULEX-a*, br. 2013-05 do 2013-14; takođe [*D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*](#), br. 2014-11-2014-17; [*L.O. protiv EULEX-a*](#) br. 2014-32; [*Sadiku-Sula protiv EULEX-a*](#) br. 2014-34; [*Mustafa-Sadiku protiv EULEX-a*](#), br. 2014-41;
- Navodno kršenje prava na slobodu i bezbednost (član 5., par. 1.c, 2., 3. i 4. Konvencije; član 9., par. 2. do 4. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi [*K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T \(K do T\) protiv EULEX-a*](#), br. 2013-05 do 2013-14; [*Krasniqi protiv EULEX-a*](#), br. 2014-33;
- Navodna kršenja prava na pravično suđenje i pristup sudu (član 6. Konvencije; član 14. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi [*X i 115 drugih žalilaca protiv EULEX-a*](#), br. 2011-20; [*Radunović protiv EULEX-a*](#) br. 2014-02; [*Ibrahimi protiv EULEX-a*](#) br. 2014-05; [*Maksutaj protiv EULEX-a*](#) br. 2014-18; [*J.Q. protiv EULEX-a*](#) br. 2014-24; [*Kaciu protiv EULEX-a*](#) br. 2014-26; [*Sabani protiv EULEX-a*](#) br. 2014-30; [*K.P. protiv EULEX-a*](#) br. 2014-31; [*Mikić protiv EULEX-a*](#) br. 2014-38; [*Hajdari protiv EULEX-a*](#) br. 2014-40;
- Navodna kršenja prava na poštovanje privatnog i porodičnog života (član 8. Konvencije; član 17. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi [*Stanišić protiv EULEX-a*](#), br. 2012-22; [*D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a*](#), br. 2014-11-2014-17; [*L.O. protiv EULEX-a*](#) br. 2014-32; [*Sadiku-Sula protiv EULEX-a*](#) br. 2014-34;
- Navodno kršenje prava na slobodu mišljenja, savesti i religije (član 9. Konvencije; član 18. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi [*K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T \(K do T\) protiv EULEX-a*](#), br. 2013-05 do 2013-14;
- Navodno kršenje prava na efikasan pravni lek (član 13. Konvencije) zajedno sa
 - Članom 6.: [*X i 115 drugih žalilaca protiv EULEX-a*](#), br. 2011-20; [*Radunović protiv EULEX-a*](#), br. 2014-02; [*Ibrahimi protiv EULEX-a*](#) br. 2014-05

- Član 8.: [Stanišić protiv EULEX-a](#), br. 2012-22; [D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a](#), br. 2014-11-2014-17; [L.O. protiv EULEX-a](#) br. 2014-32; [Sadiku-Sula protiv EULEX-a](#) br. 2014-34;
- Navodna kršenja prava na jednako postupanje (član 14. Konvencije; član 26. Međunarodne Povelje o građanskim i političkim pravima): [Stanišić protiv EULEX-a](#), br. 2012-22; [K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T \(K do T\) protiv EULEX-a](#), br. 2013-05 do 2013-14; [Radunović protiv EULEX-a](#) br. 2014-02; [Ibrahimi protiv EULEX-a](#) br. 2014-05;
- Navodno kršenje prava na mirno uživanje u svojoj imovini (član 1. Protokola br. 1. Konvencije): [Begolli protiv EULEX-a](#) br. 2014-27; [Musa protiv EULEX-a](#), br. 2014-29; [Zherka protiv EULEX-a](#) br. 2014-42.

Određen broj žalbi se generalno odnosio na nekoliko drugih međunarodnih instrumenata za ljudska prava, naročito na Univerzalnu Deklaraciju za ljudska prava ili Međunarodnu Povelju o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima.

5. Praksa rada

5.1. Osnovanost

5.1.1. [X i 115 ostalih žalilaca protiv EULEX-a](#)

Dana 22. aprila 2015. godine, Komisija je donela odluku da je EULEX na Kosovu prekršio član 13. Konvencije, tj. pravo na efikasan pravni lek u slučaju br. 2011-20, [X i 115 ostalih žalilaca protiv EULEX-a](#). Pored toga zaključeno je da nema potrebe da se slučaj ispita shodno člana 6. Konvencije (pravo na pravično suđenje).

Slučaj je podnet od strane 116 interno raseljenih lica (čitaj: IRL) Romske nacionalnosti koji su tokom konflikta 1999. godine raseljeni i izmešteni u nekoliko kampova za IRL kojima je UNMIK upravljao. Žalioци tvrde da je određen broj njihovih ljudskih prava prekršen tokom ili kao posledica njihovog boravka u tim kampovima. Naročito, tvrde da su bili izloženi ozbiljnim zdravstvenim rizicima u tim kampovima. Ranije su podneli žalbu na životne uslove i zdravstvene probleme u kampovima i to savetodavnoj komisiji za ljudska prava (čitaj: SKLJP) pri UNMIK-u. njihov slučaj, koji je na početku proglašen neprihvatljivim, ponovo je otvoren i trenutno je na čekanju pred SKLJP.

U svojoj odluci o prihvatljivosti slučaja (doneta 05. oktobra 2012. god.), komisija je konstatovala žalbu neprihvatljivom u smislu navoda o maltretiranju i neadekvatnim životnim uslovima u kampovima za IRL. Žalioци tvrde da je EULEX znao za opasne životne uslove ali nije preduzeo nikakve korake kako bi premestili Rome iz kampova ili kako bi im pružili zdravstvenu negu. Komisija je konstatovala da EULEX nikada nije bio nadležan za kampove IRL-a na Kosovu, pošto je UNMIK preneo odgovornost za preostale kampove sa sebe na kosovske vlasti i to 2008. godine. Međutim, bez prejudiciranja osnovanosti žalbe, Komisija je proglasila prihvatljivom žalbu u pogledu navodnog neuspeha EULEX-a da osigura da žalioци imaju pristup pravosuđu kako bi tražili efikasan pravni lek za navodno kršenje njihovih prava.

U svojoj naknadnoj odluci 22. aprila 2015. godine o osnovanosti slučaja, Komisija je konstatovala da je EULEX-ov neuspeh da otpočne blagovremenu i efikasnu istragu povodom navodnih povreda prava žalilaca ugrozila njihovu mogućnost da dobiju efikasan pravni lek. Komisija je zapazila da shodno člana 1. A (1) Zakona br. 04/L-273 o izmenama i dopunama zakona vezanim za mandat Misije Vladavine Prava Evropske Unije na teritoriji Republike Kosovo, misija je zadržala pravnu nadležnost u pogledu "tekućih" slučajeva unutar značenja ove odredbe. Slučaj se treba smatrati kao tekući ukoliko je odluka da se otpočne istraga doneta od strane EULEX-ovih tužilaca pre 15. aprila 2014. godine. Pod tim zakonom, datum kada su žrtve podnele zahtev nadležnim organima bio je nevažan u pogledu odlučivanja da li je proces za slučaj u toku. Stranka nije imala kontrolu niti uticaj nad pitanjem kada bi odluka da se otpočne istraga mogla da se donese. Ipak, uprkos činjenice da su žalioци povodom trenutnog pitanja izneli svoj slučaj pred nadležne organe u novembru 2013. godine, oni nisu mogli da izvrše uticaj na njihov slučaj koji se smatrao da je "u procesu" i kao takav zadržan od strane EULEX-a. Komisija je dalje konstatovala da ukoliko bi odluka tužilaca (doneta 15. aprila 2014. god.) da se otpočne istraga bila doneta samo dan ranije, slučaj bi onda pao unutar sfere značenja slučajeva "u procesu". Ipak bi vlasti iz EULEX-a zadržale pravnu nadležnost da sprovedu istragu nad datim slučajem. EULEX nije uspeo da objasni svoju odluku zašto nisu postupili pre tog presudnog datuma i nisu naveli nikakav razlog koji ih je sprečio da to urade.

Komisija je konstatovala takođe i da je shodno članu 7. (A) zakona br. 04/L-273 moguće da tužilaštvo EULEX-a preuzme slučajeve ukoliko su garantovani "posebnim okolnostima". Prema mišljenju komisije, EULEX nije uspeo da objasni zašto u pogledu svih relevantnih okolnosti EULEX-ovi tužιοci nisu uradili to, naročito zato što slučaj nije prikladno istražen do tog momenta i ne postupanje bi najverovatnije dovelo do uskraćivanja pristupa žrtvama jednom efikasnom pravnom leku. Komisija je naglasila da se slučaj, *između ostalog*, odnosi na jedno od najvažnijih od svih osnovnih ljudskih prava, i to pravo na život. To je dovelo do određenog broja postupaka putem kojih su stanovnici kampova tražili pomoć i nadoknadu od organa i organizacija; ali bez uspeha. Postojao je i jasan etnički element koji je pratio slučaj i to taj da su stanovnici bili Romi. Sve ove okolnosti su zahtevale uzimanje u obzir da li su vanredne okolnosti unutar značenja člana 7. (A) nastale i da li slučaj nije trebao biti zadržan od strane EULEX-ovog tužilaštva. Iako tužilaštvo EULEX-a ima diskreciono prava da preuzme slučajeve koje smatraju posebnim, to diskreciono pravo se ne može sprovesti proizvoljno. Ono se mora sprovesti marljivo u smislu svih relevantnih okolnosti i na način koji je u skladu sa efektivnom zaštitom ljudskih prava što, prema mišljenju komisije, nije prikazano u ovom slučaju.

Komisija je zaključila da odluka Misije da ne otvori istragu sve do prelaznog perioda i to 14. aprila 2014. godine negativno je uticala na mogućnost žalilaca da traže i dobiju jedno efikasno pravno obeštećenje za štetu koja im je naneta. Iako je odsutna krivična istrage ili konačna presuda u krivičnom postupku to ne čini isto nemogućim da u sklopu zakona traže građansku obavezu pred parničnim sudovima protiv osoba nad kojima kosovski parnični sudovi imaju nadležnost, ozbiljno je ugrozilo mogućnost žalilaca da traže nadoknadu putem građanskih obaveza.

Komisija je takođe dala preporuke šefu misije za popravne postupke. Preporučili su da ŠM treba da izda uputstvo nadležnim službenicima EULEX-a da se raspitaju kod kosovskih organa da li je istraga povodom navodnih kršenja prava žalilaca bila u toku. Pored toga, preporučeno je ŠM-u da treba da uputi EULEX-ove tužιοce da razmisle o tome da li treba da preuzmu odgovornost nad ovim slučajem, naročito imajući na umu potrebu da misija garantuje efikasnu zaštitu prava žalilaca.

Prpratna odluka o preporukama koje je Komisija dala

U svojoj prpratnoj odluci od 11. novembra 2015. godine, komisija je konstatovala da je šef misije sproveo preporuke koje su dali samo delimično. Komisija priznaje da je ŠM sproveo njihovu

preporuku da se raspita kod lokalnih organa vlasti da li je istraga nad datim slučajem u toku. Međutim, prikazano je na zadovoljavajućem nivou komisije da je bilo pravog napretka u istrazi. Pored toga, konstatovano je da su glavni državni tužilac na Kosovu i glavni tužilac EULEX-a odlučili da ne dodele slučaj EULEX-ovom tužiocu. Komisija smatra da koraci koje je preduzela misija nisu bili dovoljni i da su prava žalilaca na efikasan pravni lek i dalje imala negativan uticaj usled odsustva efikasne istrage. Komisija je izjavila da će nastaviti sa svojim ispitivanjem ovog slučaja unutar okvira rada procedure praćenja i pozvala je ŠM-a da ih obavesti o novijim informacijama u vezi napretka u istrazi do 28. februara 2016. godine.

5.1.2. *Desanka i Zoran Stanišić protiv EULEX-a*

U ovom slučaju komisija je ispitala navodna kršenja ljudskih prava u vezi člana 3. (zabrana mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja), člana 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života), člana 13. (pravo na efikasan pravni lek) i člana 14. (zabrana diskriminacije) Evropske Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“).

Žalbe se odnose na određene istrage povodom krivičnih prekršaja navodno počinjenih nad žalionicima. U svim slučajevima, EULEX-ovi tužioci koji su bili zaduženi za istrage odbacili su krivične prijave koje su žalioци podneli na osnovu toga da „nije postojala opravdana osnova za sumnju da je određena osoba počinila navedeni krivični prekršaj“. Žalioци su putem elektronske pošte primili formalno obaveštenje o odbijanju njihove žalbe a takođe su i obavešteni o njihovom pravu da dalje krivično gone slučaj kao „privatni tužioci“.

Što se tiče navodnih povreda člana 3. Konvencije, Komisija nije ubeđena da su žalioци prikazali da je EULEX, preko svojih postupaka ili propusta, njih podvrgao bilo kakvom tretmanu koji spada unutar skupa te odredbe i zaključili da je žalba neosnovana.

Ispitujući navode o povredi člana 8. Konvencije, Komisija je ponovila da je pojam „privatan život“ opširan i ne podleže iscrpnoj definiciji; u zavisnosti od okolnosti može da obuhvati moralni i fizički integritet određene osobe, štiti dom pojedinca i određene profesionalne i poslovne aktivnosti ili objekte. Neuspeh organa vlasti da zaštite fizički ili moralni integritet jedne osobe ili da spreče napade na kuću i imovinu te osobe može da nametne pitanja shodno člana 8. Konvencije u smislu njihovih pozitivnih obaveza. Pored toga, komisija je konstatovala da, iako su prava žalilaca pod članom 8. mogla biti prekršena od strane trećih lica, nije pokazano kako su EULEX-ovi postupci ili propusti mogli da učestvuju u jednom takvom kršenju. Komisija je zaključila da činjenice slučaja ne otkrivaju kršenje člana 8. Konvencije od strane EULEX-a.

Komisija je nakon toga razmatrala navodnu povredu člana 13. Konvencije. Naglasili su da postojanje povrede još jedne suštinske odredbe Konvencije nije preduslov za primenu ovog člana, pod uslovom da se njihovo negodovanje pod ovim odredbama može smatrati „dokazivim“. Pravni lek koji se zahteva članom 13. mora biti „efikasan“ kako u praksi tako i u zakonu. Član 13. ne mora uvek da zahteva da organi vlasti preduzmu istragu nad navodnim neuspehom organa vlasti da zaštite osobe od postupaka ostalih. Ipak, onde gde postoji jedan takav pravni lek, on mora biti efekatan, a to znači da bude sposoban pružanja zadovoljenja i razumnih izgleda za uspeh.

Komisija je konstatovala da je EULEX sproveo istragu nad svakim navodom koje su žalioци predstavili i propisno preduzeo različite postupke. U tom smislu, komisija je zaključila da se ne može se reći za misiju da je propustila da u potpunosti istraži određene aspekte slučaja. Štaviše, komisija nije pronašla nikakve pokazatelje da su žalioци diskriminirani zbog njihove etničke pripadnosti.

Međutim, komisija je bila zabrinuta nedostacima u istražnom postupku: očigledno odsustvo uključenosti žalilaca u istražnim postupcima; odsustvo obrazloženog objašnjenja za prekid postupaka u dotičnim slučajevima. Ponovili su da žrtve, u principu, imaju pravo da budu dovoljno uključene u istragu i obavštene o istoj, u zavisnosti od pitanja poverljivosti i bezbednosti. Oba, i uključenost žrtava u istražnom postupku i potreba za obrazloženom objašnjenju o prekidu datog procesa su napravljeni sa namerom da stvore značajan stepen javne kontrole i odgovornosti, kao i osećaj među žrtvama da je prema njima postupano pravično i da je njihova potraga za pravdom brižljivo i efikasno sprovedena. Štaviše, nedostatak dobro obrazloženog objašnjenja ili neadekvatni razlozi dati za zaključak ili okončanje jedne istrage mogu biti u suprotnosti sa efikasnom zaštitom prava; tačnije, pravo žrtve na efikasan pravni lek. Prema tome, komisija je zaključila da pod datim okolnostima slučaja došlo je do povrede prava žalilaca garantovanih članom 13. Konvencije. Komisija je dalje konstatovala da nema potrebe da ispita žalbu pod članom 14. Konvencije i članom 1. Protokola br. 1. Konvencije.

Komisija je dala preporuku za popravne mere koju treba da usvoji Šef Misije kako bi rešio prekršaj.

5.1.3. *K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T (K do T) protiv EULEX-a*

Komisija je ispitala slučajeve podnete od strane deseterice žalilaca srpske nacionalnosti, koji su bili uhapšeni i navodno pretučeni od strane kosovske policije dok su prisustvovali obeležavanju Božića u Manastiru u Gračanici 2013. godine. Žalioci tvrde da ih EULEX nije zaštitio od proizvoljnog hapšenja i maltretiranja od strane kosovske policije i tako prekršio član 3. (zabrana mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja), član 5. (pravo na slobodu i bezbednost), član 9. (slobodu mišljenja, savesti i religije) i član 14. (zabrana diskriminacije) EKLJP-a.

Komisija je prvo ponovila nalaze iz "Vidovdanskih slučajeva"² da činjenica da su policijske operacije vođene od strane i spadale unutar primarne odgovornosti kosovske policije nije isključila odgovornost EULEX-a za svoje postupke ili propuste u meri u kojoj se odnose na sprovođenje izvršnog mandata EULEX-a. U takvim okolnostima, komisija treba da razmotri da li bilo koji nedostaci karakteristični za EULEX, uključujući i ne postupanje, mogli da povrede ili da doprinesu kršenju prava žalilaca.

Uzevši u obzir prihvatljivost žalbe prema članu 5. Konvencije, Komisija je zaključila da nije utvrđeno da je zadržavanje u pritvor žalilaca bilo protivzakonito i neopravdano. Shodno tome, komisija je konstatovala da je žalba neosnovana.

Komisija je nakon toga ispitala žalbu shodno člana 3. Konstatovala je da su policajci iz EULEX-a uključeni u događaje postupali u savetodavnom svojstvu i sprovodili odgovornosti praćenja, podučavanja i savetovanja (MMA). Međutim, pod Udruženim postupkom Saveta postoji i pozitivna obaveza za EULEX-ove policajce da reaguju kada su suočeni sa pretnjom bilo koje neposredne i ozbiljne povrede prava pojedinaca. Jedna takva obaveza nema uticaja od strane kapaciteta u kom EULEX-ovi policajci postupaju zajedno ili u saradnji sa kosovskom vlastima. U svim slučajevima priroda odgovora treba da bude u skladu sa okolnostima a osim toga treba da zavisi od toga o kojim pravima je reč i od ozbiljnosti pretnji koje su usmerene ka tim pravima. Jedna takva obaveza mora se tumačiti na način koji ne nameće nemoguć ili disproporcionalan teret vlastima.

Komisija je konstatovala da EULEX-ovi policajci nisu bili prisutni tokom incidenata i kasnije su saznali za njih. Oni nisu bili prisutni momentu kada su žalioci uhapšeni, već su kasnije intervjuisali

² *A,B,C,D protiv EULEX-a*, 2012-09 do 2012-12, od 10. aprila 2013. godine

žaliocima koji su, u vreme posete od strane EULEX-a u pritvornom centru, izgledali da su u dobrom zdravstvenom stanju i nisu se žalili ni na kakvo maltretiranje. Komisija je zaključila da žalioци nisu uspeli da ukažu na bilo koji momenat za koji se može reći da su policajci EULEX-a znali ili su trebali da znaju da je njihovo postojanje ugroženo. Štaviše, nasuprot „Vidovdanskim slučajevima“, nije prikazano da je bilo neadekvatnosti u dodeljenim resursima od strane EULEX-a da nadgledaju događaje na dan Božića što bi doprinelo do navodnog kršenja prava žalilaca.

Komisija je zaključila da je EULEX-ova policija uradila sve što se moglo očekivati od njih pod datim okolnostima. Štaviše, preduzeti su istražni koraci kako bi rešili navodna kršenja koja su navedena u žalbama; udružena istraga od strane KP i EULEX-a pod nadzorom EULEX-ovog tužioca otpočeta je i navodni počinioci su konačno optuženi. Prema tome, situacija na koju su se žalili nije dovela do povrede člana 3. Konvencije koja se pripisuje EULEX-u.

Uzevši u obzir zaključke shodno člana 3. Komisija smatra da nije potrebno da žalbu ispita povodom članova 9. i 14. Konvencije odvojeno.

5.1.4. *Fitim Maksutaj protiv EULEX-a*

Dana 12. novembra 2015. godine, komisija je konstatovala da je EULEX na Kosovu prekršio član 6.(1) Konvencije, tj. pravo na pravično i javno saslušanje unutar razumnog vremenskog roka pomoću nezavisnog i nepristrasnog tribunala osnovanog zakonom u slučaju br. 2014-18, *Maksutaj protiv EULEX-a*.

Žalilac tvrdi da je krivična istraga protiv njega otpočeta 11. oktobra 2006. godine i nije završena do vremena kada je ova žalba upućena Komisiji (19. marta 2014. god.). On tvrdi da ga je poslodavac zbog ove tekuće istrage suspendovao i nije mogao da dobije posao nigde tokom tog perioda. Komisija je našla da postupak koji vodi EULEX-ov tužilac nije sproveden u skladu sa neophodnom pažnjom i ekspeditivnošću.

Komisija je rešavala pitanje opravdanosti dužine vremena utrošenog da se ispita slučaj i ograničila svoje razmatranje na period kada je EULEX bio odgovoran za istragu slučaja (od januara 2009. do decembra 2014. god.). Prva istraga je otpočeta od strane UNMIK-a dana 11. oktobra 2006. godine i predata je EULEX-u u januaru 2009. godine. Međutim, komisija je zaključila da ukupno trajanje postupka protiv žalioца i naročito stepen napredovanja u istrazi kada je EULEX preuzeo isti, bio je relevantan u proceni hitnosti kojom je Misija postupala kako bi rešila ovaj slučaj.

U rešavanju pitanja opravdanosti trajanja postupka, komisija je ispitala konkretne okolnosti slučaja i uzela u obzir određen broj određenih relevantnih faktora, naime, složenost slučaja, ponašanje žalioца i ponašanje nadležne uprave. Komisija je identifikovala produžen period između marta 2010. i marta 2013. godine u kom nije bilo očiglednih pokušaja od strane EULEX-ovih tužilaca da napreduju i okončaju slučaj. Pored toga, komisija je razmatrala određene neuspehe tužioca tokom slučaja. Komisija je zaključila da su ovi nedostaci u istrazi imali negativan uticaj na njegovu krajnju dužinu trajanja i doprineli su uskraćivanju prava žalioца na brzo rešavanje slučaja koji se vodio protiv njega.

Komisija je takođe ispitala posledice tih nedostataka za optuženog i primenila pristup Evropskog Suda za Ljudska Prava na slučajeve gde su organi vlasti u obavezi da primene određenu ekspeditivnost u rešavanju slučajeva zbog štetnog uticaja po žalioца, uključujući i mogućnost zaposlenja. Naročito je komisija napomenula da „...uprkos tome što je EULEX-ov tužilac obavešten o

poteškoćama žalioaca u vezi zaposlenja, nikakav odgovor žalioцу nije pružen na njegov zahtev za pojašnjenje i rešavanje problema“.

Komisija je zaključila da, u određenim okolnosti ovog slučaja, gde su postupci trajali od januara 2009. do 15. decembra 2014. godine, „nisu sprovedeni na neophodnom nivou marljivosti i ekspeditivnosti“. Komisija je konstatovala da je „slučaj stajao nepomično duži vremenski period a žalilac nije bio obaveštavan u vezi statusa njegovog slučaja uprkos tome što je poslao nekoliko zahteva za pojašnjenje. Ova neopravdana kašnjenja ili odlaganja su dovela do kršenja žaliočevog prava na pravično i javno saslušanje unutar razumnog vremenskog roka shodno člana 6. (1) Konvencije“.

Komisija je dala preporuke za popravne mere koje šef misije treba da usvoji kako bi rešio povredu prava uključujući i preduzimanje svih neophodnih mera kako bi sproveo jedno ispitivanje o tome koje korake treba kancelarija glavnog tužioca EULEX-a (KGTE) da preduzme tako da slučajevi koji su pod nadležnošću te kancelarije budu rešavani u skladu sa odredbama člana 6.(1) Konvencije i da se stavi na snagu jedan efikasan mehanizam za razmatranje kako bi osigurali da svi takvi i slični slučajevi budu rešavani u razumnom vremenskom roku.

5.1.5. L.O. protiv EULEX-a

Slučaj *L.O. protiv EULEX-a* (br. 2014-32) je podnet od strane supruge osobe koja se vodi kao nestala od 1999. godine. Povodom njegovog nestanka je istraga na početku vođena od strane Specijalnog Tužilaštva Republike Kosovo (STRK). EULEX-ovi tužioci su nastavili istragu a kasnije je preuzeta od strane Specijalne Radne Grupe za Istragu (SRGI). Žalilac je izjavila da EULEX nije uspeo da sprovede efikasnu istragu povodom nestanka njenog supruga, povreda člana 2. Konvencije, koji predviđa obavezu da se smrtni slučajevi pod sumnjivim okolnostima istraže. Njegova nepoznata sudbina uzrokovala je žalioцу emocionalnu patnju.

Komisija je konstatovala da je EULEX prekršio žaliočeva prava pod članom 2. (obaveza da se smrtni slučajevi pod sumnjivim okolnostima istraže), član 3. (u pogledu patnje zbog nepoznate sudbine njenog rođaka), član 8. (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života) i član 13. (pravo na efikasan pravni lek) Konvencije.

Komisija je ponovila da misija EULEX-a nije država i da se njihova mogućnost da garantuju efikasnu zaštitu ljudskih prava ne može uporediti u svim relevantnim aspektima onoga što se može očekivati od jedne države. Takođe je priznala i poteškoće koje su uključene u vršenju istrage nad zločinima u posleratnom društvu kao što je Kosovo, ali smatra da te poteškoće ne treba da opravdaju sve istražne nedostatke. U svakom predmetu, od istražnih organa se očekuje da deluju u razumnom roku i ekspeditivno i da ulože resurse neophodne za rešavanje slučaja. Komisija je naglasila da istraživanje sudbine nestalih mora da bude i ostane operativni prioritet za EULEX kao misiju vladavine prava. Komisija je našla da ima pravnu nadležnost u pogledu *ratione temporis* nad ovim slučajem pošto u istom postoji "istinska povezanost" između navodnih kršenja žaliočevih prava i pravne nadležnosti Komisije.

Komisija je razmatrala žalbu u pogledu dve odvojene faze: pre i nakon što je SIRG obavestila Misiju da će istražiti slučaj.

Što se tiče prvog perioda, Komisija je konstatovala da podnesci ŠM-a nisu sadržali dovoljno informacija kako bi Komisija bila u mogućnosti da potvrdi prirodu i opseg istražnih napora EULEX-a. Prema tome, Komisija je morala da donese neophodne zaključke uz odsustvo takvih informacija,

naročito imajući u vidu ozbiljnost navodnih kršenja. Nije bilo naznaka da su EULEX-ovi tužioci uzeli izjave svedoka, da je bilo koja verodostojna forenzička istraga sprovedena od strane Misije ili koji su pravci istrage praćeni u ovom slučaju. Očigledno je bio samo jedan direktan verbalni kontakt između žalioca i Misije. Prema mišljenju Komisije, ovo nije bilo dovoljno da garantuje proceduralnu zaštitu garantovanu članom 2. i 3. Konvencije i negativno je uticalo na žaliočevo uživanje u njenim pravima shodno člana 8. i 13.

Štaviše, komisija je konstatovala da je odgovor Misije, na napore žalioca da sazna koji je napredak postignut u istrazi, bio neadekvatan; ona je primila minimalnu količinu informacija i to tek nakon što je izvršila pritisak kako bi dobila odgovore. Komisija je naglasila značaj koji istražni organi treba da pridaju načinu na koji oni komuniciraju sa žrtvama kršenja prava ili njihovim bliskim srođnicima.

Komisija je konstatovala, na kraju, da nadležnosti i odgovornosti EULEX-a da istraži zločine koji spadaju unutar njihovog mandata nisu uslovljene postupcima oštećene strane. U slučaju kao što je ovaj, EULEX je odgovoran da deluje *proprio motu* sa ciljem da obezbedi da nestanak bude vredno, brzo i efikasno istražen.

Na osnovu toga, Komisija je konstatovala, da istražni naponi EULEX-a nisu bili dovoljni i nisu bili adekvatni kako bi garantovali efikasnu zaštitu prava podnosioca žalbe na osnovu članova 2, 3 (proceduralni delovi), 8 i 13.

Nakon toga Komisija je uzela u obzir situaciju nakon što je SRGI obavestila Misiju da radi istragu nad ovim slučajem. Komisija je kritikovala nedostatak transparentnosti i jasnoće pravne osnove pod kojom SRGI radi i njihov status unutar EULEX-a na Kosovu, naročito, da li oni podležu odgovornosti pod Šefom Misije. Konstatovala je da je ovaj nedostatak jasnosti u transparentnosti učinio bilo koju proveru njihovih aktivnosti od strane komisije skoro pa nemoguću. Komisija je mišljenja da, iako angažovanje SRGI-a može krajnje da pomogne žalioцу u njenoj potrazi za pravdom, do ovog trenutka angažovanje SRGI-a očigledno nije doprinelo efikasnoj zaštiti njenih prava. Bez jasnijih i detaljnijih informacija o postupcima i doprinosima SRGI-a u istrazi ovog slučaja, komisija nije imala mnogo alternativa već da donese neophodan zaključak da su prava žalioca prekršena i to kršenje se nastavlja.

Komisija je konstatovala da žrtve ozbiljnih kršenja ljudskih prava, njihovi bliski rođaci kao i opšta javnost u principu imaju pravo da budu dovoljno upoznati sa napretkom istrage. Prihvatili su argument ŠM-a da je, kako bi zaštitili integritet tekuće istrage, postojala potreba da se garantuje dovoljan nivo poverljivosti, naročito u slučajevima gde je zaštita svedoka i doušnika najvažnija. Međutim, komisija je došla do zaključka da misija nije uspela da pruži dovoljno informacija žalioцу povodom ove istrage i nije uspela da to uradi na način i u vremenskom okviru neophodnom i prikladnom za ovaj slučaj. Nisu dati razlozi zašto rođaci nisu mogli da se regularno obaveštavaju, u opštem pogledu, o tome koji su naponi učinjeni i koliko je daleko pitanje napredovalo.

Komisija je dala određen broj preporuka za popravne mere koje treba usvojiti Šef Misije kako bi rešio povrede prava.

5.2. Prihvatljivost

U nekoliko odluka Komisija se bavila različitim važnim pitanjima koja se odnose na prihvatljivost žalbi pred istom:

5.2.1. Slučajevi ubijenih i nestalih lica

Godine 2015., komisija je ispitala osam slučajeva u vezi sudbine osoba koje su ubijene ili se vode kao nestale od 1999. i 2000. godine ([D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a](#), br. 2014-11 do 2014-17 i slučaj [Sadiku-Sula protiv EULEX-a](#), br. 2014-34). Žalbe su podneli članovi porodica nestalih lica, koji tvrde da EULEX nije uspeo da sprovede istrage povodom smrti i nestanka njihovih rođaka.

S obzirom na prihvatljivost žalbi, Komisija je odbacila tvrdnje Šefa Misije da komisija nema nadležnost u pogledu *ratione materiae* nad nekim slučajevima na osnovu toga da ovi slučajevi nikada nisu bili unutar nadležnosti EULEX-ovih tužilaca i da nikakvi postupci ili propusti, koji su doprineli kršenju prava žalilaca, ne mogu se nametnuti Misiji. Komisija je konstatovala da je bilo dovoljno pravne osnove koja je pružala EULEX-ovim tužiocima nadležnost nad slučajevima koji su zahtevali istragu tih slučajeva.

Istakli su da zakon o pravnoj nadležnosti predviđa isključivu nadležnost EULEX-ovih tužilaca da istraže i krivično gone, između ostalog, ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, kao i podeljena nadležnost nad slučajevima koji se ne mogu smatrati ratnim zločinima već spadaju unutar redovnog poglavlja Krivičnog Zakonika. Obaveza Misije da istraži te slučajeve proizilazi takođe i iz članova 2. i 3. Konvencije. Komisija je odbacila konstataciju šefa misije da EULEX-ovi tužioci nikada nisu postali nadležni da istraže te slučajeve kada predmetni spisi nikada zvanično do njih nisu dospeli. Zaključila je da je odgovornost misije da osigura da svoje zapise sama organizuje i njihov transfer na način koji garantuje efikasnu zaštitu ljudskih prava. Štaviše, misija je prikladno obaveštena od strane žalilaca o postojanju njihovih slučajeva a odgovornost iste je bila da te slučajeve istraži kada joj je na iste skrenuta pažnja.

Što se tiče njihove nadležnosti u pogledu *ratione temporis*, komisija je konstatovala da se žalbe nisu odnosila konkretno na ubistva već na navodan neuspeh u sprovođenju istrage nad njihovim slučajevima, i to proceduralni, u poređenju sa materijalnim, delovima članova 2. i 3. Pored toga, žalioци nikada nisu odustali od svojih žalbi pred različitim organima vlasti (uključujući UNMIK i različite ogranke EULEX-a). Čak i ako trenutno nema istraga na čekanju i nadležnost EULEX-ovih tužilaca da vrše istragu je na neki način ograničena pod izmenjenim zakonom o pravnoj nadležnosti, EULEX je uključen u istragama povodom ovih pitanja. Prema tome su ipak bili obavezani da osiguraju svoju posvećenost i blagovremenost. Shodno tome, komisija sebe smatra kompetentnom da ispita sve slučajeve pošto postoji "jedinstvena povezanost" između navodnih povreda prava žalilaca i pravne nadležnosti Komisije.

Komisija je takođe konstatovala da su žalbe spadale unutar sfere njihove nadležnosti pošto su se ticale postupaka EULEX-ovih tužilaca. Komisija je već nekoliko puta konstatovala da ima nadležnost da ispita postupke EULEX-ovih tužilaca pošto oni čine srž izvršnog mandata misije (radi više informacija, vidi tačku 5.2.3. dole).

5.2.2. Kompetentnost Komisije da ispita postupke koji se vode pred kosovskim Sudovima

U određenom broju odluka (npr. [Kaciu protiv EULEX-a](#), br. 2014-26; [Krasniqi protiv EULEX-a](#), br. 2014-33; [J.Q. protiv EULEX-a](#), br. 2014-24), Komisija je ponovila svoj utvrđeni stav da, prema pravilu 25., stav 1., pravilnika o radu komisije, a na osnovu Koncepta Odgovornosti u OPLAN-u EULEX-a na Kosovu, nema nadležnost u principu u pogledu rada kosovskih sudova. Činjenica da sudije EULEX-a sede na klupi ne menja karakter tih sudova kao kosovskih sudova.

5.2.3. Kompetentnost Komisije da ispita postupke EULEX-ovih tužilaca i policije

Komisija je ponovila da su postupci koje su tužioci iz EULEX-a preduzeli u smislu krivične istrage bili deo izvršnog mandata EULEX-a na Kosovu, prema tome spadaju unutar sfere mandata Komisije. Postupci ili propusti od strane tužilaca EULEX-a tokom istražne faze krivičnog postupka se ne trebaju smatrati formirajućim delom "sudskih postupaka" za svrhu određivanja kompetentnosti Komisije. Prema tome, njihovi postupci su predmet razmatranja od strane Komisije gde se navodi da je nastalo kršenje ljudskih prava (vidi, npr., slučajevi [Stanišić protiv EULEX-a](#), no. 2012-22; [D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. protiv EULEX-a](#), br. 2014-11 do 2014-17 i slučaj [Sadiku-Sula protiv EULEX-a](#), br. 2014-34).

Isti princip se odnosi i na postupke EULEX-ove policije. Sama činjenica da su policijske operacije vođene od strane i spadale unutar osnovne odgovornosti kosovske policije ne isključuje činjenicu da se EULEX može smatrati odgovornim za svoje lične postupke ili propuste u meri u kojoj imaju uticaja na sprovođenje izvršnog mandata EULEX-a (slučajevi [K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T \(K do T\) protiv EULEX-a](#), br. 2013-05 do 2013-14).

Pored toga, Komisija je konstatovala da ne može biti isključeno to da ona može biti nadležna i da proceni postupke EULEX-ovih tužilaca u krivičnim istragama čak i ako su iste predmet sudskog razmatranja ukoliko ističu pitanje ljudskih prava i ukoliko nisu u potpunosti rešena od strane nadležnih pravosudnih organa (slučajevi [K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T \(K do T\) protiv EULEX-a](#)).

5.3. Propratne odluke

Pored odluke u slučaju *X i 115 ostalih žalilaca protiv EULEX-a*, o kom smo gore razgovarali, Komisija je donela još jednu propratne odluku.

U slučaju [Goran Becić protiv EULEX-a](#), Komisija je ispitala navodne povrede ljudskih prava u vezi člana 13. (pravo na efikasan pravni lek) i član 14. (sloboda od diskriminacije) Konvencije, kao i član 1. Protokola br. 1. Konvencije (pravo na mirno uživanje u svojoj imovini).

Žalilac je posedovao stan u Prištini i, uprkos konačne sudske odluke kojom se potvrđuje njegovo vlasništvo nad stanom, on nije uspeo da povрати isti u svoj posed. Žalilac je podneo krivične prijave protiv nekih od ilegalnih okupatora u opštinskom javnom tužilaštvu u Prištini. On je takođe putem elektronske pošte obavestio EULEX o njegovom slučaju i naknadno je obavešten da je njegova žalba prosleđena određenom broju odeljenja unutar Misije EULEX-a. Međutim, njegova žalba nije registrovana od strane EULEX-a. Trebalo je da prođe dve godine i devet meseci nakon prvog kontakta žalioaca sa EULEX-om kako bi EULEX-ovi tužioci postali svesni ili upoznati sa slučajem.

Dana 01. jula 2014. godine Komisija je proglasila žalbu prihvatljivom i našla da se u žalbi ističu ozbiljna pitanja o činjenicama i zakonu a koja se odnose na navode o kršenju ljudskih prava iz članova 13. i 14. kao i član 1. Protokola br. 1. Konvencije. Dana 12. novembra 2014. godine, doneli su svoju odluku o osnovanosti slučaja i našli da je EULEX na Kosovu prekršio prava žalioaca na efikasan pravni lek garantovan članom 13. Konvencije. Komisija je konstatovala da treba očekivati da sporne žalbe podnete pred EULEX-om budu prikladno registrovane i zabeležene od strane Misije i da iste treba da dospu do nadležnih EULEX-ovih tužilaca blagovremeno. EULEX nije stavio na snagu pouzdan sistem beleženja i registracije žalbi koje uključuju navode povreda prava što je u ovom slučaju žalioaca imalo za ishod to da slučaj miruje neuobičajeno dug vremenski period. Komisija je Šefu Misije dala preporuke za popravne mere. Pozvala ga je da osigura da registracija i početna procena žalbi podnetih EULEX-u u meri u kojoj se odnose na izvršni mandat Misije, budu

procenjene od strane kadra sa pravnom ekspertizom i ekspertizom u oblasti ljudskih prava a nakon toga prosleđene relevantnim jedinicama.

U [propratnoj odluci](#) od 11. novembra 2015. godine, Komisija je zaključila da je Šef Misije sproveo njihove preporuke i zaključili su dalje ispitivanje žalbe.

6. Aktivnosti Komisije

6.1. Javna informativna kampanja za 2015. god.

Komisija je nastavila sa svojim angažovanjem u sprovođenju svoje opširne informativne kampanje kako bi informisala javnost o Komisiji. Informativna kampanja se sprovodi u skladu sa Dokumentom Koncepta odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. godine koji glasi, *između ostalog*, u paragrafu E, da, "...EULEX na Kosovu će osigurati prikladno distribuiranje javnih informacija o Komisiji i njenom radu ..."

Komandir za civilne operacije, u svom uputstvu od 13. novembra 2009. godine, u vezi Komisije, naveo je da Mapa Puta za Civilno planiranje i sposobnost upravljanja treba da uključi „... pripremu sveobuhvatne PR kampanje“.

Kao što je i navedeno u ranijim godišnjim izveštajima, nastavlja se postojanje opšteg nedostatka obaveštenosti i znanja o Komisiji, njenom mandatu i radu među opštom populacijom. Ovo je više izraženo u mnogim ruralnim oblastima. U tom pogledu, Komisija i sekretarijat su usredsredili svoje napore na intenzivnije sprovođenje aktivnosti informativne kampanje u tim identifikovanim oblastima. Nastavak prethodne kampanje TV i radio reklame koju je Komisija vodila bi u značajnoj meri pomoglo komisiji u njenim naporima da dosegne do šire urbane i ruralne populacije.

Veliki deo kampanje tokom godine je bio usredsređen na NVO-e, predstavnike civilnog društva kao i na crkvene i druge verske organe. Kao deo svoje strategije, Komisija i sekretarijat pojačali su napore na Severnu Mitrovicu kako bi više zastupili svoju prisutnost u toj oblasti.

Sekretarijat se u pratnji jednog člana komisije 16. juna sastao se sa koordinatorom kancelarije za Kosovo i Metohiju, na severnom delu Mitrovice. Koordinator je ukratko obaveštena o skorašnjim aktivnostima Komisije povodom pitanja od zajedničkog interesa i zabrinutosti.

Pored toga, Komisija i sekretarijat su takođe bili na službeni put u sklopu javne informativne kampanje u Beograd od 06. do 08. decembra gde su se sastali sa šefom grupe za pravna, ljudska i imovinska prava, kancelarije za Kosovo i Metohiju, savetnik, odeljenje za pravna pitanja, kancelarija za Kosovo i Metohiju i šefom komisije za nestala lica i koordinatorom, kancelarije za nestala lica, Vlade Republike Srbije.

Komisija se takođe sastala i sa vođom tima i zamenikom vođe tima agencije koja sprovodi projekat za dalju podršku izbeglicama i interno raseljenim licima u Srbiji, (Europaid/129209/C/SER/RS) projekat finansiran od strane EU. Poslednji projekat Europaid/129209/C/SER/RS istekao je krajem 2015. godine a novi projekat se očekuje da ponovo počne da radi u aprilu 2016. godine u terminu od dve godine.

Komisija je 21. maja održala sastanak sa šefom izvršne policije i komande EULEX-a CIVPOL. Pored toga, 12. novembra održan je sastanak informisanja i upoznavanja sa novo-pristiglim šefom kadra EULEX-a na Kosovu.

6.2. Uvodni trening za kadar EULEX-a

Sekretarijat je nastavio sa svojim učešćem u programu uvodnog treninga u EULEX-u za novo-pristigle članove kadra EULEX-a. Sadržaj se sastoji od prezentacije o Komisiji sa odvojenim vremenom za pitanja i odgovore. Ovo je veoma koristan oblik da se novi članovi kadra obaveste o mandatu Komisije, da se dalje naglasi važnost pridržavanja Misije poštovanju ljudskih prava i da se iznese profil Komisije među EULEX-ovim članovima kadra u oblasti misije.

Komisija ovo smatra veoma važnim elementom informativne kampanje i daje im priliku da se osiguraju da celokupan novopristigli kadar bude svestan svojih obaveza da se pridržava relevantnih standarda za ljudska prava tokom sprovođenja svoje funkcije i na posledice povodom odgovornosti za moguće kršenje ljudskih prava tokom sprovođenja svojih izvršnih funkcija.

6.3. KRLJP na internetu

Sekretarijat održava internet stranicu Komisije koja je sledeća: www.hrrp.eu. Stranica sadrži informacije o mandatu i funkcijama Komisije, kao i redovno ažurirane informacije o aktivnostima Komisije, zasedanjima i trenutnom statusu slučajeva na čekanju i završenim.

Sve odluke koje je komisija donela su takođe dostupne. Tabela sa praksom rada komisije omogućava pretrage rastućeg broja registrovanja slučajeva kod Komisije po predmetnom pitanju (oba po prihvatljivosti i suštini) i napravljena je da obezbedi spreman i razumljiv pristup tabeli sa slučajevima Komisije, namenjeno za žaliocce i pravnike isl.

Internet stranica takođe sadrži informacije o primenljivim standardima za ljudska prava kao i aplikacione formulare i uputstva za popunjavanje istih.

Celokupan sadržaj je dostupan na engleskom, albanskom i srpskom jeziku.

Tokom 2015. godine internet stranica Komisije je posećena skoro 9000 puta od strane preko 7000 korisnika.

Od 2014. godine Komisija takođe ima i profil na Facebook-u.

7. Operativna i administrativna pitanja

7.1. Budžet

Tokom 2015. godine kao i prethodnih godina, Komisiji je dodeljen odvojen budžet za informativnu kampanju i za promotivni materijal. Ovo je ohrabrujući korak, koji omogućuje Komisiji da donosi svoje lične odluke o opsegu informativne kampanje, naročito, TV ili radio emitovanja, bez pribegavanju diskretnih izvora EULEX-a na Kosovu.

Pored toga, naknadna budžetska opcija bi dosta pomogla Komisiji u njenim svakodnevnim operacijama. Ovo bi takođe dosta poboljšalo stvari i viđenje nezavisnosti Komisije i tako dodatno povećalo kredibilitet misije EULEX-a i njihove posvećenosti ljudskim pravima.

7.2. Kadrovska pitanja u sekretarijatu

Tokom 2015. godine, sekretarijat komisije je bio pogođen kadrovskim problemima. Sekretarijat je morao da radi sa samo jednim pravnim službenikom četiri meseca na početku godine, dvoje pravnih službenika na otprilike tri meseca i tek od avgusta u punom sastavu sa troje pravnih službenika.

8. Međunarodni komentar o ljudskim pravima i sličnim pitanjima na Kosovu

8.1. Ekstrakt iz izveštaja radne grupe, Saveta za ljudska prava, Ujedinjene Nacije o prisilnom ili nehotičnom nestanku, Generalna Skupština, Ujedinjene Nacije, dana 17. avgusta 2015. godine.

“UNMIK će učiniti dodatne napore kako bi ohrabрили efektni nastavak istraga (ratnih zločina) koje su otpočete pre prenosa ovlašćenja sa UNMIK-a na EULEX na Kosovu ...

... Uvažavajući izazovnu prirodu rada istrage ratnih zločina i tužilaštva i uložene napore, (do sada) EULEX na Kosovu mora da istraži sve zaostale slučajeve prisilnog nestanka i dovede počinioce pred licem pravde...

... Radna grupa je pozvala Vladu Srbije, organe vlasti na Kosovu i šefove misija UNMIK-a i EULEX-a na Kosovu da, u roku od 90. dana od datuma prezentacije ovog izveštaja, Savetu za Ljudska Prava podnesu jedan raspored kojim će prikazati korake koje će preduzeti kako bi sproveli preporuke Radne Grupe, datume od kojih će svaka od mera biti preduzeta i datume do kojih planiraju da završe sprovođenje tih preporuka”³.

³Generalna Skupština, Ujedinjene Nacije, izveštaj radne grupe o prisilnom ili nehotičnom nestanku, od 17. avgusta 2015. godine, stav 142, 143 i 146.

Kratak pregled

Radna grupa za prisilne i nehotične nestanke bila je u poseti Srbiji, Kosovu, Hrvatskoj i Crnoj Gori od 19. do 26. juna 2015. godine, a njihov izveštaj je objavljen 17. avgusta 2015. godine. Imajući na umu vremenski period koji je protekao od kada su se prisilni nestanci desili i poodmaklost u godinama mnogih svedoka, rođaka i počinilaca, ocenjeno je da je postojala potreba, onih koji su uključeni u potragu za nestalim licima u regionu, za hitnim određivanjem prioriteta, radi utvrđivanja istine, naročito, kako bi se utvrdila sudbina i lokacija nestalih.

Radna grupa je bila zabrinuta za to da je regionalna saradnja bila poremećena usled uzajamnog nepoverenja. Stoga je pozvala uključene strane da podstiču poverenje i da promovišu regionalnu saradnju, među-etničko pomirenje i društvenu solidarnost. Radna grupa je naglasila da uspešna saradnja zahteva jasnu i čvrstu političku posvećenost na najvišim nivoima od političkih zainteresovanih strana.

Radna grupa je naglasila da prisilne nestanke treba utvrđivati kao poseban krivični prekršaj u domaćem zakonodavstvu. Radna grupa je pozvala organe vlasti na Kosovu da urade sledeće: da nastave sa svojim naporima u potrazi za nestalim osobama i identifikacijom posmrtnih ostataka; da osiguraju efikasno procesuiranje ratnih zločina u skladu sa međunarodnim standardima, da usvoje sve mere neophodne za borbu protiv nekažnjavanja i da uspostave jedan sveobuhvatan program reparacije.

Radna grupa je mišljenja da se međunarodni organi, UNMIK i EULEX na Kosovu, kao privremeni civilni administratori na Kosovu, trebaju smatrati odgovornim za povrede ljudskih prava. Radna grupa je takođe pozvala spomenute međunarodne organe da olakšaju potragu za nestalim licima i da osiguraju efikasnu istragu i procesuiranje onih koji su odgovorni za ratne zločine.

Metodologija koju je radna grupa primenila sastojala se od procene situacije na Kosovu u pogledu sudskih i tužilačkih situacija pod primenljivim zakonom. Ova procena je sprovedena pod sledećim glavnim smernicama/naslovima: pravni okvir rada; pravo na istinu; pravo na pravdu i pravo na reparaciju.

Radna grupa je procenila forenzičku službu, pritvornu službu, programe zaštite svedoka, prihvatljivost dokaza, reparaciju i kompenzaciju. Procena je uključila preporuke koje su upućene vladama Kosova i Srbije i međunarodnim autoritetima, UNMIK-u i EULEX-u na Kosovu. Radna grupa je završila svoju procenu sa opsežnom listom zaključaka.

Pravni okvir rada

Radna grupa je konstatovala da prisilni nestanak nije još uvek uključen kao zaseban zločin u krivičnom zakonodavstvu Kosova čak iako Ustav Kosova priznaje primenljivost standardnih međunarodnih deklaracija, konvencija i protokola za ljudska prava.

Vlada Kosova je usvojila strategiju za ljudska prava za period 2009-2011 na osnovu sveobuhvatne procene situacije u vezi ljudskih prava što je uključilo pitanja povezana sa prisilnim nestancima i nestalim licima.

Vlasti na Kosovu su radnu grupu informisale o zakonima, kao što je zakon o svedocima i zakon o odeljenju za sudsku medicinu i o dva zakona koja su usvojena a koji regulišu status nestalih lica i garantuju prava žrtvama na Kosovu.

Zakon koji reguliše status i prava palih boraca, invalida, veterana, članova Oslobođilačke vojske Kosova, civilnih žrtava rata i njihovih porodica određuje status i dostupnu finansijsku podršku tim osobama.

Zakon o nestalim licima ima za cilj da zaštiti prava i interese nestalih lica i njihovih članova porodice, naročito, pravo članova porodice da budu upoznati sa sudbinom svojih nestalih rođaka. Zakon takođe ističe ovlašćenja i odgovornosti Vladine Komisije za nestala lica.

Pravo na istinu

Članovi porodica i predstavnici udruženja porodica nestalih lica izrazili su svoje razočarenje u vezi poteškoća sa kojima se suočavaju kada pokušavaju da pristupe informacijama koje su im potrebne kako bi utvrdili sudbinu i lokaciju njihovih rođaka.

Nedostatak preciznih informacija o lokacijama neotkrivenih grobnica predstavlja jedan od glavnih prepreka za utvrđivanje sudbine i lokacije nestalih osoba. Radna grupa je izvestila da se veruje da srpske vlasti poseduju više informacija od onog što su prijavili u obelodanjenim dokumentima do danas. Takođe postoji zajednička percepcija na Kosovu da srpska vojska ima kompletne zapise o lokacijama grobnica, ali nije obezbeđen potpuni pristup njihovim arhivama.

Takođe se veruje da ni kosovska vlada nije obezbedila potpuni pristup njihovim informacijama. Neodlučnost svedoka da pruže informacije zbog pretnji, zastrašivanja, lažnog osećaja lojalnosti ili straha da mogu sebe da umešaju u navodni zločin predstavlja dodatne poteškoće.

Što se tiče identifikacije posmrtnih ostataka nestalih lica, ranije greške u postupku rezultirale su značajnim izazovima u pogledu njihovog identifikovanja tokom nedavnih ekshumacija. U tom pogledu, ostaci 300. osoba u mrtvačnici u Prištini još uvek nisu identifikovani. Prema Međunarodnoj komisiji za nestala lica, 412. neidentifikovanih individualnih DNK profila sa Kosova se ne podudara ni sa jednim uzorkom krvi u bazi podataka. Ovo potvrđuje sumnju da su greške nastale tokom procesa identifikacije ranijih godina, naročito, pošto je proces identifikacije bio zasnovan na tradicionalnim, ne-naučnim metodama.

EULEX na Kosovu podržava rad kosovskog odeljenja za sudsku medicinu u vršenju ekshumacija i identifikaciji tela. Dana 30. oktobra 2014. godine, kadar EULEX-a na Kosovu koji radi u kosovskom odeljenju sudske medicine sproveo je sudski nalog na groblju Cabrat u Gjakova/Đakovici gde su ekshumirali 14. grobnica, sa ciljem tačne identifikacije ostataka koji su nađeni u Srbiji 2001. godine.

Sahranjeni na groblju u Cabratu i ostali sahranjeni u Kline/Klini i Malisheve/Mališevu, su uglavnom kosovski Albanci žrtve događaja u Gjakova/Đakovici i Kralan/Kraljanu, i povezani su sa još više od 50. drugih sličnih slučajeva osoba koje se još uvek vode kao nestale.

Ti ljudski ostaci odnešeni su u odeljenje sudske medicine radi dalje identifikacije i DNK analize. Kada se proces završi, pomenuto odeljenje će predati sve identifikovane ljudske ostatke njihovim porodicama.

Inicijative od strane civilnog društva da traže i otkriju istinu uključuju prikupljanje dokaza, izveštaja i priče koje bi mogle da doprinesu rasvetljavanju sudbine nestalih lica. Neke organizacije su takođe postavile spomenike koji pružaju mesto za porodice žrtava da ispričaju svoje priče javno i da pamte svoje voljene.

Pravo na pravdu

Složenost političke situacije posle sukoba u velikoj meri doprinosi izazovima u vezi sa krivičnim gonjenjem ratnih zločina na Kosovu. UNMIK je osnovan u junu 1999. godine u skladu sa uredbom 1244 Saveta Bezbednosti Ujedinjenih Nacija sa mandatom da donesu političko rešenje za krizu na Kosovu. Kao jednoj međunarodnoj prisutnoj civilnoj administraciji, UNMIK-u je poverena vlast nad teritorijom i stanovništvom na Kosovu, uključujući i izvršna i zakonodavna ovlašćenja, kao i administracija pravosuđa i policije.

Radna grupa je zabrinuta za informacije koje su im pružene a koje ukazuju da slučajevi prisilnih nestanaka i nestalih osoba nisu prikladno istraženi od strane UNMIK-a. Komisija za ljudska prava je dalje iznela zabrinutost o neuspehu UNMIK-a da efikasno istraži mnoge zločine počinjene pre mandata UNMIK-a, kao i neuspeh da pomenute počinioce izvedu pred lice pravde.

Slično tome, Radna grupa je konstatovala sa zabrinutošću da je UNMIK-ova Savetodavna Komisija za ljudska prava donela odluke u nekoliko slučajeva da istraga prisilnih nestanaka i nestalih lica sprovedena od strane UNMIK-a nije ispunila ni najmanje standarde jedne efikasne istrage prema međunarodnim normama za ljudska prava. Radna grupa smatra da propusti od strane UNMIK-a u tom pogledu trebaju biti prikladno rešeni a žrtvama tih propusta Ujedinjene Nacije treba da nadoknade štetu.

Mandat UNMIK-a je značajno izmenjen u decembru 2008. godine kada je EULEX na Kosovu preuzeo izvršna ovlašćenja u sektorima pravosuđa, policije i carine. Krivično gonjenje ratnih zločina je od tada sprovodila Jedinica za istragu ratnih zločina EULEX-a na Kosovu i EULEX-ovi tužioci.

Radna grupa smatra da navodni propusti od strane pravosuđa UNMIK-a u ranijim godinama sada ne mogu da služe kao oslobađajuća okolnost za tužioce i istražitelje EULEX-a na Kosovu od njihove odgovornosti u datim okolnostima. Niti može protok vremena da se ponudi kao izgovor. Prema tome, Radna grupa poziva EULEX na Kosovu da udvostruči svoje napore kako bi očuvali ljudska prava i osigurali žrtvama pristup pravdi.

UNMIK je u relevantno vreme preneo veliki broj spisa o nestalim licima EULEX-u na Kosovu. Navodi se da neki od ovih slučajeva nisu bili dobro dokumentovani i da u nekim slučajevima nije urađena početna istraga. Radna grupa je takođe obaveštena da je EULEX na Kosovu zaposlio još dvojicu naknadnih tužilaca 2013. godine i da sudije EULEX-a na Kosovu imaju nadležnost nad suđenjima za zločine vezane za rat.

Ipak, samo se ograničen broj slučajeva godišnje sudi uprkos dosadašnjim naporima da se stvari poboljšaju. Naročito, Radnoj grupi je rečeno da je minimalni napredak postignut u istragama i procesuiranju otmica koje su se dogodile na vrhuncu sukoba 1999. godine. Radna grupa je takođe obaveštena da nisu nikakve nove istrage pokretane od strane EULEX-a na Kosovu, od 15. aprila 2014. godine, osim u takozvanim „izuzetnim okolnostima“.

Ipak, važna inicijativa je u ovom pogledu doneta sa odlukom da se oformi kancelarija sa stručnim većem i stručnim tužiocima u aprilu 2014. godine. Ovaj sud će rešavati slučajeve, uključujući i otmice navodno počinjene tokom sukoba od strane Oslobodilačke vojske Kosova 1999. i 2000. godine. Radna grupa je pozdravila činjenicu da je 03. avgusta 2015. godine, Kosovska Skupština usvojila Ustavni amandman kojim je otvorila put za osnivanje ovog suda.

Jedan od glavnih izazova sa kojima su istražitelji suočeni jeste taj da ključni svedoci oklevaju da pruže dokaze protiv potencijalnih počinilaca. Štaviše, nedostatak efikasnog programa zaštite svedoka obeshrabruje svedoke da pruže dokaze, naročito, zato što je odanost porodici i klanu veoma važna u ovim okolnostima.

Međutim, naročito je Radna grupa pozdravila napore EULEX-a na Kosovu u pružanju zaštite svedocima u visoko rizičnim slučajevima tako što ih uključuju u program zaštite svedoka a naglasili su i važnost daljeg razvoja ovog programa.

Radna grupa je takođe napomenula da usled odsustva formalnog zakonskog okvira rada treba da se ovlaste sudovi na Kosovu da koriste dokaze koje dobiju od Međunarodnog Tribunala za bivšu Jugoslaviju (MTBJ), i takvi dokazi se trebaju predstaviti na jednoj *ad hoc* osnovi od strane međunarodnih tužilaca EULEX-a na Kosovu.

Radna grupa je izrazila zabrinutost da je pravda naizgled prepuštena dobroj volji relevantnih političkih aktera. Kosovo ne treba da bude u takvom zakonskom vakuumu i radna grupa je konstatovala, u najmanju ruku, oni koji su najviše odgovorni za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, uključujući i prisilne nestanke, moraju biti krivično gonjeni.

Na kraju i najvažnije, Radna grupa je konstatovala sa određenom dozom zabrinutosti da su mnogi navodni počinioci ratnih zločina sada na visokim pozicijama u vlasti u Vladi Kosova, itd.

Pravo na nadoknadu

Mnoge žrtve na Kosovu nisu dobile odgovarajuću nadoknadu za patnju kojoj su bili izloženi. Nadoknada u slučajevima prisilnog nestanka podrazumeva ne samo novčanu nadoknadu, već takođe uključuje i pristup zdravstvenoj zaštiti, koristi socijalne nege, pravnoj pomoći i rehabilitacionim programima.

Radna grupa je konstatovala da penzija u iznosu od 168. evra mesečno za žrtve ostavlja mnoge porodice u siromaštvu. Radna grupa je takođe konstatovala da administrativne prepreke često ograničavaju neke žrtve u ostvarivanju njihovih prava zbog poteškoća sa dokumentacijom, kratkih rokova za podnošenje prijave, nekooperativnog kadra i problema sa razumevanjem jezika pošto mnogi zvaničnici ne govore Srpski jezik.

Osim toga, neke porodice žrtava prisilnih nestanaka žive u istoj sredini kao i navodni počinioci tih nestanaka. Iako Radna grupa nije primila nikakve prijave o ozbiljnim uznemiravanjima, porodice žrtava se osećaju ponovo-povređeno tom činjenicom. Vlasti na Kosovu treba da olakšaju i pomognu rehabilitaciju porodica žrtava prisilnog nestanka i preduzmu neophodne mere kako bi im omogućili da žive u sredini koja pogoduje njihovoj rehabilitaciji.

Preporuke za UNMIK i EULEX Kosovo

- UNMIK i EULEX Kosovo treba da se angažuju sa međunarodnim mehanizmima za ljudska prava u cilju rešavanja pitanja vezanih za prisilne nestanke.
- Međunarodni organi koji postupaju kao tranzicioni administratori na Kosovu trebaju se smatrati odgovornim za povrede ljudskih prava sa njihove strane.
- Svi međunarodni organi koji poseduju relevantne informacije povodom slučajeva prisilnih nestanaka koji su se desili tokom i odmah nakon događaja 1998.-1999. godine na Kosovu treba da otvore svoje arhive i olakšaju pretragu i istragu.
- Međunarodni Komitet Crvenog Krsta (MKCK) treba da nastavi da vodi radnu grupu za nestala lica i olakša komunikaciju i saradnju u regionu. MKCK treba dalje da ojača i proširi svoje inicijative.
- Radna grupa za nestala lica treba češće da se sastaje. U međuvremenu, Radna grupa podstiče UNMIK, kao posmatrača tela, da nastavi da igra aktivnu ulogu.

- UNMIK treba da traži odgovarajući način kako bi dodelio naknadu žrtvama zloupotrebe ljudskih prava kao što je i identifikovano od strane njihove Savetodavne komisije za ljudska prava, naročito povodom navodnih neefikasnih istraga povodom slučajeva nestalih lica.
- UNMIK treba da načini naknadne napore kako bi ohrabrio efikasan nastavak istraga koje su otpočete pre prenosa ovlašćenja sa UNMIK-a na EULEX Kosovo.
- Priznajući izazovnu prirodu rada na istrazi ratnih zločina i krivično gonjenje i napora do danas učinjenih, EULEX Kosovo mora da istraži sve zaostale slučajeve prisilnih nestanaka i da počinioce privede pred licem pravde.
- U cilju podsticanja svedočenja, EULEX Kosovo, u saradnji sa vlastima sa Kosova, treba da osnuje jedan efikasan i sveobuhvatan program zaštite svedoka, uključujući i pomoć pri preseljavanju.
- Utvrditi blisku saradnju i uložiti više resursa u izgradnji-kapaciteta za lokalne policajce, tužioce, sudije i stručnjake iz sudske medicine, uključujući i forenzičke arheologe i forenzičke antropologe.
- Osigurati da etnički Srbi pohađaju kurseve treninga.

Preporuke Vladi Srbije

- Utvrditi prisilne nestanke kao posebne prekršaje u skladu sa definicijom koja je sadržana u Deklaraciji o zaštiti svih osoba od prisilnih nestanaka. Prekršaj prisilnih nestanaka treba da bude kažnjiv prikladnim kaznama koje uzimaju u obzir ozbiljnost takvih zločina.
- Priznati status porodicama nestalih lica zakonom i garantovati njihova prava na nediskriminacioni način.
- Osnovati efikasan javni sistem besplatne pravne pomoći kako bi omogućili rođacima nestalih lica da dobiju pravnu pomoć ukoliko ne mogu da je priušte.
- Osigurati rodno-osetljiv pristup kada se osmišljavaju i sprovode programi reparacije, kako bi rešili rodnu neravnopravnost.
- Usvojiti nacionalnu strategiju za ljudska prava ili nacionalni akcioni plan o ljudskim pravima kako bi rešili pitanje nestalih lica na jedan sveobuhvatan način.
- Ojačati i sistematizovati programe zaštite svedoka kako bi osigurali da su sveobuhvatni.
- Osigurati da je reparacija ili nadoknada dostupna svim žrtvama prisilnih nestanaka. Kompenzacija ne treba biti ograničena samo na žrtve neprijateljskih snaga. Srbija treba da razmisli o uključivanju neophodnih zakonodavnih izmena i dopuna kako bi proširila definiciju žrtva.
- Osigurati da sve žrtve prisilnih nestanaka dobiju potpunu nadoknadu, uključujući i restituciju, rehabilitaciju, zadovoljenje i garancije ne-ponavljanja, bez diskriminacije i bez potrebe da se nestala osoba proglasi mrtvom.
- Osigurati pravedniju dodelu postojećih resursa za civilne žrtve rata kako bi, između ostalog, eliminisali diskriminaciju između budžeta za civilne i vojne žrtve rata.
- Podizanje javne svesti o procesuiranju ratnih zločina, uključujući i istragu slučajeva prisilnih nestanaka, u cilju smanjenja negativnih osećanja u vezi suđenja u postupcima ratnih zločina.
- Uspostaviti redovne konsultacije sa porodicama žrtava prisilnih nestanaka i predstavnicima udruženja porodica nestalih lica.
- Pružiti veću institucionalnu i finansijsku podršku porodicama i udruženjima porodica žrtava prisilnih nestanaka.
- Staviti na snagu zakon za pristup informacijama i prikladan zakonodavni okvir rada za arhive, kako bi garantovali potpuni pristup svim informacijama koje bi potencijalno mogle da dovedu do razjašnjenja u slučajevima nestalih lica.

- Ispitati bez odlaganja sve lokacije potencijalnih masovnih grobnica.
- Rešiti moguće pogrešne identifikacije koje su urađene u prošlosti, pod uslovom da se poštuje pravo porodica žrtava prisilno nestalih na privatnost i da DNK podaci budu zaštićeni na najvišem nivou. Treba pokrenuti proces pregleda kako bi se uklonile prepreke u tekućem radu na identifikaciji.
- Ubrzati proces procesuiranja ratnih zločina.
- Otpočeti proces provere kako bi identifikovali sve vladine zvaničnike koji su navodno bili umešani u izvršenju ratnih zločina. Poboljšati i sistematizovati mere procene u angažovanju i imenovanju državnih zvaničnika.
- Sprovesti efikasne pregovore i postići sporazum o slučajevima ratnih zločina sa organima vlasti na Kosovu kako bi utvrdili operativni protokol o saradnji u istrazi i procesuiranju ratnih zločina.
- Osigurati slobodu medija i iskoristiti sredstva javnog informisanja za podizanje svesti o problemu nestalih lica u regionu.
- Uložiti istu pažnju ka svim žrtvama, bez obzira na njihovu nacionalnost, u pogledu spomenika. Ovaj princip treba da se usvoji u buduće aktivnosti vezane za ove elemente reparacije.
- Razviti edukativne materijale koji promovišu pluralizam, i podučavaju istorijom objektivno kako bi se borili protiv etničke polarizacije i etničke diskriminacije.

Preporuke Vladi Kosova

- Intenzivirati napore u potrazi za nestalim licima i identifikaciji posmrtnih ostataka koji su ekshumirani.
- Tražiti tehničku pomoć od međunarodnih organa koji rade na terenu da sprovedu institucionalne reforme u cilju uspostavljanja jednog nezavisnog i efikasnog pravosudnog sistema.
- Sprovesti efikasne pregovore i postignuti dogovor o slučajevima ratnih zločina sa srpskim vlastima kako bi uspostavili operativni protokol o saradnji u istrazi i procesuiranju ratnih zločina.
- Zaključiti ugovore o saradnji sa drugim međunarodnim mehanizmima koji su uključeni u istrazi i procesuiranju ratnih zločina kako bi se olakšala tehnička saradnja, kao što je dobijanje dokaza, izjava i dokumenata vezanih za rat na Kosovu.
- Održavati konsultacije sa udruženjima porodica nestalih lica, organizacijama civilnog društva i drugim relevantnim akterima u vezi uspostavljanja centralnog registra o nestalim licima kako bi se osiguralo da isti sadrži sve potrebne informacije kako bi se olakšalo razjašnjenje sudbine i lokacije nestalih lica na jedan transparentan, sveobuhvatan i konstruktivan način.
- Uključiti manjinske grupe i osigurati da su adekvatno zastupani u Komisiji za nestala lica. Komisija treba da osigura sprovođenje u praksi princip ne-diskriminacije.
- Uključiti udruženja porodica nestalih lica i ohrabriti ih da imenuju članove Komisije za nestala lica.
- Organizovati zajedničke komemoracije za žrtve nestalih lica svih etničkih strana.
- Usvojiti zakon o korišćenju dokaza, na Kosovu, prikupljenih od strane Međunarodnog Tribunala za bivšu Jugoslaviju kako bi osigurali da će dokazi prikupljeni od strane Tribunala nastaviti da budu prihvatljivi nakon prenosa mandata lokalnim sudovima i tužiocima, zaštitivši pravila poverljivosti.
- Što hitnije otvoriti arhive relevantne za slučajeve prisilnih nestanaka koji su se desili tokom i odmah nakon događaja 1998.-1999. godine na Kosovu, kako bi olakšali identifikaciju neotkrivenih grobnica i kako bi ubrzali potragu.
- Pružiti porodicama nestalih lica adekvatnu i efikasnu reparaciju.

- Konsultacije sa žrtvama svih etničkih grupa trebaju se održavati kako bi čuli njihova mišljenja o određenoj prirodi nadoknade koja im je potrebna. Na zahtev treba pružiti pomoć u sporazumevanju.
- Osigurati da sve žrtve prisilnih nestanaka dobiju potpunu nadoknadu, uključujući i restituciju, rehabilitaciju, zadovoljenje i garancije ne-ponavljanja, bez diskriminacije i bez potrebe da se nestala osoba proglašuje mrtvom.
- Osnovati i efikasno sprovesti sveobuhvatan program zaštite svedoka, uz podršku međunarodnih organizacija.
- Usvojiti rodno-osetljiv pristup kada se osmišljavaju i sprovode programi reparacije, kako bi rešili rodnu neravnopravnost. Pomoć pri premeštanju treba obezbediti u slučajevima gde žrtve žive u istoj zajednici kao i navodni počinioci kako bi olakšali rehabilitaciju žrtava i da se spreči da ponovo budu uplašeni.
- Rešiti moguće pogrešne identifikacije koje su urađene u prošlosti, pod uslovom da se poštuje pravo porodica žrtava prisilno nestalih na privatnost i da DNK podaci budu zaštićeni na najvišem nivou. Treba pokrenuti proces pregleda kako bi se uklonile prepreke u tekućem radu na identifikaciji.
- Osigurati slobodu medija i iskoristiti sredstva javnog informisanja za podizanje svesti o problemu nestalih lica u regionu. Razviti edukativne materijale koji promovišu pluralizam, i podučavaju istorijom objektivno kako bi se borili protiv etničke polarizacije i etničke diskriminacije.
- Osnovati proces provere kako bi osigurali da navodni počinioci ratnih zločina nisu angažovani na pozicijama visokog autoriteta.

Zaključci radne grupe

Imajući na umu vremenski period koji je protekao od kada su se nestanci desili 1999. godine i 2000. godine i podmaklost u godinama mnogih rođaka i svedoka, ocenjeno je da postoji potreba, onih koji su uključeni u potragu za nestalim licima, za hitnim određivanjem prioriteta, radi utvrđivanja istine, naročito, kako bi se utvrdila sudbina i lokacija nestalih.

Pitanje nestanaka treba se smatrati humanitarnim pitanjem kao i pitanjem ljudskih prava. Naročito bi trebalo bi da bude na dnevnom redu dijaloga između Beograda i Prištine omogućenog od strane Visoke predstavnice Evropske Unije za spoljne poslove i bezbednosnu politiku.

Radna grupa priznaje da Ujedinjene Nacije i drugi međunarodni organi nisu adekvatno rešili određen broj pitanja u vezi nestalih lica, i da je međunarodna zajednica takođe odgovorna za nedostatak istine, pravde i reparacije.

Radna grupa je priznala saradnju na radnom nivou koja se dešava između eksperata sudske medicine, tužilaca i sudija širom regiona. Međutim, nivo saradnje, uključujući i saradnju između UNMIK-a i EULEX-a na Kosovu kao i vlada Kosova i Srbije, treba da bude poboljšan. Uspešna saradnja zahteva jasnu i čvrstu političku posvećenost sa najviših nivoa svih zainteresovanih aktera.

Trenutno je regionalna saradnja poremećena uzajamnim nepoverenjem, što, između ostalog, odlaže ekshumacije. Prema tome, izgradnja poverenja između dotičnih strana od velike je važnosti, strane moraju doprineti tom procesu tako što će svoju netrpeljivost ostaviti iza sebe i podsticanjem okruženja od poverenja koje će dalje promovisati regionalnu saradnju.

U međuvremenu, potrebno je zrelo političko rasuđivanje i odlučno političko vođstvo kako bi promovisali među-etničko pomirenje i društvenu solidarnost koja bi eventualno mogla da pomogne da se utvrdi istina u regionu.

Radna grupa duboko žali zbog neverovatne patnje koju rođaci nestalih osoba trpe i koju su pretrpeli još od 1999. i 2000. godine. U nadi da može da doprinese rešenju ovog problema, Radna grupa je ponovila svoju ponudu za pomoć i saradnju u buduće sa svim zainteresovanim stranama.

Na kraju, Radna grupa je poževela da iskaže svoju zahvalnost za celokupnu saradnju i pomoć koju je dobila od zainteresovanih strana tokom svoje posete.

8.2. Javna prezentacija i analiza odluka UNMIK-ove Savetodavne Komisije za ljudska prava – Odgovornost Ujedinjenih Nacija (UNMIK-a) zbog prisilnih nestanaka i ubistava Srba na Kosovu

(Ekstrakt iz izveštaja Koordinacije srpskih udruženja porodica nestalih lica – sa teritorije bivše Jugoslavije, od 20. novembra 2015. godine)

Uvod

Koordinacija srpskih udruženja porodica nestalih lica sa prostora bivše Jugoslavije (u daljem tekstu: Koordinacija udruženja), i porodice žrtava, nakon javne prezentacije odluka Savetodavnog veća za ljudska prava, održane u Beogradu, 20. novembra 2015. godine na Okruglom stolu pod nazivom: „Odgovornost Ujedinjenih Nacija (UNMIK-a) zbog prisilnih nestanaka i ubistava Srba na Kosovu i Metohiji“.

Zaključci o odgovornostima i obavezama UNMIK-a i EULEX-a na Kosovu

1. Koordinacija udruženja i porodice žrtava visoko cene rad Savetodavne komisije za ljudska prava (u daljem tekstu: Komisija), na žalbama navodnih povreda ljudskih prava od strane UNMIK-a tokom svoje civilne uprave na Kosovu.

Konstatovano je da je SKLJP utvrdila 155 povreda članova 2. i 3. Evropske Konvencije za ljudska prava (EKLJP) i 71 povredu člana 2. EKLJP-a.

Koordinacija udruženja je kritikovala odluku UNMIK-a da se postavi rok za podnošenje takvih žalbi i to do 31. marta 2010. godine. Nametanje ovog roka imalo je za ishod isključenje otprilike 400 daljih potencijalnih žalbi o kršenjima ljudskih prava shodno člana 2. i 3. EKLJP-a.

2. Koordinacija porodica tvrdi da UNMIK, kao surogat država, uz prisustvo međunarodne civilne administracije nije sproveo svoju odgovornost iz mandata da zaštiti pravo na život:

... „da UNMIK nije sprečio masovno i organizovano etničko čišćenje, prisilne nestanke, ubistva, nečovečno postupanje i mučenja Srba i drugih nealbanaca na Kosovu i Metohiji, koje su nakon 10. juna 1999. godine, počinili pripadnici tzv. OVK“⁴ ...

⁴ Izveštaj – Koordinacija srpskih udruženja porodica nestalih lica sa teritorije bivše Jugoslavije, od 27. novembra 2015. god., Zaključci, str. 1. pasus 2a)

... „da u slučajevima prisilnih nestanaka Srba i drugih nealbanaca, koje je procesuirala Komisija, UNMIK nije preduzimao gotovo ni jedan korak u pravcu delotvornih krivičnih istraga, čak i u slučajevima kada je imao podatke o bitnim činjenicama o počinjenim zločinima“⁵...

3. Koordinacija udruženja izražavaju zabrinutost, zbog činjenice da UNMIK navodno nije uključio informacije o radu SKLJP-a ili njihove odluke, ni u jednom od svojih kvartalnih izveštaja, koje redovno podnosi SB OUN, a koji ukazuju na odgovornost UNMIK-a povodom brojnih prisilnih nestanaka i ubistava Srba na Kosovu i Metohiji.
4. Koordinacija udruženja protestuje povodom navodna o naknadnim neuspesima Misije vladavine prava Evropske Unije (EULEX Kosovo) da otpočnu ili nastave efikasne krivične istrage povodom gore navedenih pitanja i tako privedu pred licem pravde počiniocima spomenutih zločina.

Zahtevi za UNMIK i EULEX Kosovo

Koordinacija udruženja je zatražila da UNMIK u svom narednom kvartalnom izveštaju podnese sažet pregled rada SKLJP-a Savetu Bezbednosti UN-a, naročito vezan za one odluke vezane za odgovornost UNMIK-a povodom prisilnih nestanaka i ubistava, koja su se dogodila za vreme vršenja punog izvršnog mandata UNMIK-a;

Koordinacija porodica je zatražila da UNMIK preduzme konkretne mere, uključujući upućivanje zahteva Generalnom sekretaru OUN, SB OUN i EULEX-u na Kosovu-u, koji deluje pod nadležnošću Rezolucije 1244/1999 Saveta Bezbednosti UN-a, kako bi osigurali sprovođenje preporuka iz odluka SKLJP-a, i to:

- a) javno priznanje odgovornosti UNMIK-a za kršenje ljudskih prava;
- b) da UNMIK otpočne odnosno nastavi efikasne istrage nad navedenim ratnim zločinima;
- c) da UNMIK osnuje fond kako bi pružio sveobuhvatnu nadoknadu porodicama žrtava;
- d) da UNMIK preduzme mere da sprovede preporuke koje se nalaze u izveštaju Radne Grupe za prisilne ili nehotične nestanke.

Radna grupa, između ostalog, zahteva da EULEX na Kosovu preduzme neophodne mere kako bi otpočeli, nastavili i završili krivične istrage i da počiniocima spomenutih ratnih zločina navedene u odlukama SKLJP-a o povredama ljudskih prava privedu pred licem pravde; ova inicijativa treba da uključi pretpostavku odgovornosti za one slučajeve ratnih zločina koji su preneti lokalnom pravosuđu;

Da nadležni organi Republike Srbije preduzmu sve korake kako bi u prvom narednom kvartalnom izveštaju, koji UNMIK podnosi SB OUN u skladu sa Rezolucijom 1244, objavi sažet izveštaj o radu i odlukama SKLJP-a, naročito one vezane za odgovornost UNMIK-a povodom prisilnih ili nehotičnih nestanaka i ubistava, i kršenja čl. 2. i 3. SKLJP-a, koja su se dogodila za vreme izvršnog mandata UNMIK-a;

Da SIGS UNMIK-a izmeni čl. 5. Administrativnog uputstva br. 2009/1, koje je izmenilo i dopunilo UNMIK-ovu uredbu br. 2006/12 o osnivanju savetodavne komisije za ljudska prava. Ovim

⁵ Izveštaj – Koordinacija srpskih udruženja porodica nestalih lica sa teritorije bivše Jugoslavije, od 27. novembra 2015. god., Zaključci, str. 2. pasus 2b)

uputstvom je 21. mart 2010. godine određen kao zadnji rok za podnošenje žalbi SKLJP-u. Zbog toga veliki broj žalilaca, koji nisu bili upoznati sa ovom izmenom, nije dobio priliku da podnesu žalbe.

8.3. Ekstrakt iz izveštaja „Human Rights Watch World Report 2016“ o Komisiji za razmatranje ljudskih prava.

Komisija za razmatranje ljudskih prava, nezavisno telo osnovano 2009. godine u cilju razmatranja navoda o kršenjima ljudskih prava od strane kadra EULEX-a, donelo je u toku godine presude u dva predmeta. U aprilu, Komisija je utvrdila da je EULEX prekršio Evropsku konvenciju o ljudskim pravima time što nije izvršio istragu o šteti nanesejnoj grupi od 116 Roma koji su proveli vreme u nizu kampova za interno raseljena lica, od kojih su neki bili kontaminirani olovom, tokom sukoba iz 1999. i kao rezultat istog.

U jednom drugom predmetu u aprilu, Komisija je utvrdila da nije bilo kršenja prava od strane podnosilaca žalbi koja bi se mogla pripisati EULEX-u. U predmetu se radilo o navodnoj brutalnosti od strane kosovske policije nad 10 građana Srbije koji su prisustvovali proslavi Božića u Gračanici 2013. godine. U vreme sastavljanja izvještaja, pred Komisijom je bilo trideset nerešenih slučajeva⁶.

(NAPOMENA) Kako bi osvežili informacije koje je gore naveo „Human Rights Watch“, može se konstatovati da je Komisija razmatrala 24 žalbe tokom izveštajnog perioda i našla je da EULEX na Kosovu načinio povrede ljudskih prava u 4 slučaja. Komisija je takođe donela 1 odluku o privremenim merama i proglasila 7 žalbi neprihvatljivim. Komisija je dalje našla da nije bilo kršenja po završetku razmatranja 12 ostalih slučajeva.

Ukratko, u prvom slučaju, kršenje se odnosi na propust od strane EULEX-a na Kosovu u suprotnosti sa čl. 13 Evropske konvencije za ljudska prava, (EKLJP) a ostala tri kršenja se odnose na višestruke povrede članova 2., 3., 6., 8. i čl. 1 protokola br. 1 EKLJP-a.

8.4. Ekstrakt iz Disertacije pod nazivom „Međunarodna odgovornost za kršenja ljudskih prava od strane međunarodnih organizacija u post-konfliktnim situacijama. Lekcije sa Kosova”⁷

(pp. 39 ff.)

Dva važna trenda po pitanju odgovornosti međunarodnih organizacija u post-konfliktnim situacijama proističu iz prakse rada Komisija.

⁶ Human Rights Watch, *Svetski Izveštaj* 2016. god., Nekažnjavanja, odgovornost i pristup pravosuđu, str. 8.

⁷ Univerzitet *Nottingham*, disertacija za pravni fakultet, stepen *Master* (LLM), LLM u Međunarodnom pravu od strane Alessio Gracis, MA (Trento). Pogledaj celokupan rad (dokumenat) na: https://www.academia.edu/22763129/International_Responsibility_for_Human_Rights_Violations_by_International_Organisations_in_Post-Conflict_Situations_Lessons_from_Kosovo

U vreme objavljivanja godišnjeg izveštaja Alessio Gracis je bio stažista u EULEX-u radeći u Kancelariji za ljudska prava i pravna pitanja u Misiji.

Pre svega, kao što je već istaknuto, većina žalbi se odnosi na navodnu povredu pozitivne obaveze od strane UNMIK-a ili EULEX-a. U određenom broju hrabrih odluka, Komisije su zaključile da (u najmanju ruku) proceduralne obaveze i obaveza dužne pažnje (*due diligence*) nisu pogođene privremenim (UNMIK-ovim) ili ograničenim (EULEX-ovim) ovlašćenjima Međunarodnih Organizacija (MO), niti samom post-konfliktnom situacijom. Štaviše, same Komisije pokazuju opštu sklonost ka pravnoj karakterizaciji žalbi u pogledu radije pozitivnih nego negativnih obaveza. Kao što je gore navedeno, jasna primena zakona o ljudskim pravima u MO-ima je sama po sebi vredna pominjanja. Ali postojanje – i stepen opsega – pozitivnih obaveza prema ljudskim pravima je inovativan. Prema Komisijama, ove obaveze proističu iz mandata i ovlašćenja dveju misija. Kao što je svima poznato, jedinstvena situacija UNMIK-a opravdava jedan tako ekspanzivan pristup SKLP-a. Nakon svog potpunog raspoređivanja i sve dok Kosovo nije proglasilo nezavisnost, UNMIK je imao efektanu kontrolu nad teritorijom Kosova, gde su sprovodili (zajedno sa KFOR-om) javna ovlašćenja koja obično sprovodi jedna država⁸. Prema tome npr. neuspeh da preduzmu efikasnu istragu u slučajevima NUL ili (ukoliko je dokazano) da preduzmu pozitivne korake kako bi poboljšali zdravstvene, stambene i životne uslove Romskih porodica u kampovima IRL-a su jasno povezani sa UNMIK-ovom ulogom kao-države na Kosovu.

Ipak, praksa rada KRLJP-a u pogledu EULEX-a dokazuje da međunarodna teritorijalna administracija nalik-državnoj nije presudan faktor za postojanje pozitivnih obaveza. Naprotiv, oni mogu biti izvedeni iz mandata koji (kao što je slučaj EULEX-a) dodeljuje MO-ima ograničenu izvršnu vlast. Iako će ovo pitanje biti razrađeno u narednom poglavlju, može se privremeno konstatovati da se zaključci Komisija primjenjuju *mutatis mutandis* u svim situacijama u kojima - i u meri u kojoj - su mirovne operacije poverene tranzicionim administrativnim ili izvršnim ovlašćenjima, bez obzira koliko su ona ograničena. Kao što je navedeno na početku ovog rada, situacija je ovakva u većini modernih mirovnih operacija⁹.

Drugi trend koji proizilazi iz prakse rada SKLP-a i KRLJP-a tiče se pristupa usvojenog po pitanjima pripisivanja. Čini se da se komisijama više sviđa institucionalni pristup, zajedno sa praksom UN-a. Naročito, praksa rada SKLP-a u pripisivanju UNMIK-u postupaka Privremenih institucija samouprave i drugih međunarodnih organizacija, u osnovi se zasniva na krajnjem autoritetu UNMIK-a koji je na Kosovu sprovodio Specijalni Predstavnik Generalnog Sekretara. Evidentan je uticaj Behrami i Saramatija, ali je SKLP svesna nedostataka u obrazloženju ESLJP-a i verovatno se u potpunosti ne može pridržavati istog. Ono što je još važnije, mada iz perspektive ukazivanja od strane Komisije ne izgleda kao sporno pitanje, je to da se ovde tvrdi da je situacija potencijalno različitija nego što praksa rada Komisije na slučajevima nagoveštava. Naročito, pripisujući postupke i propuste policiji UNMIK-a i EULEX-a (koji su prekomandovani kadar i donekle podležu nacionalnim uredbama i kontrolama) može da dovede do suprotnih rezultata ukoliko im se sudi pred nacionalnim sudovima, kao što je pokazao slučaj Nuhanović pred Holandskim sudovima¹⁰. Stoga su komisije do sada izbegavale direktno uplitanje u spomenuta pitanja, takođe putem mudre pravne karakterizacije žalbi kao navoda o kršenju pozitivnih obaveza zbog neuspeha u sprovođenju relevantnog mandata misije.

Kao što se vidi iz ovih razmišljanja, oba opisana trenda nisu nepovezana. Oni su zaista kriterijum „institucionalne odgovornosti“ koji čine primarni cilj SKLP-a i KRLJP-a, tako da se može reći da je isti model odgovornosti podstakao stvaranje ovih mehanizama za unutrašnju kontrolu. Shodno tome, samo stvaranje komisija i skup njihovih razmatranja možda je motivisan „ekspanzivnim“ pristupom ka definiciji primarnih obaveza, kao i u pitanjima pripisivanja postupaka, što je

⁸ Cf. Behrami i Saramati stav 70.

⁹ Cf. Haeussler, 215-222.

¹⁰ Poglavlje I, Odeljak C.

nedvosmisleno dovelo do povećanja situacija gde se UNMIK ili EULEX mogu smatrati odgovornim za kršenje ljudskih prava. Koncept „institucionalne odgovornosti“ odnosi se na obaveze koje proističu iz samog raspoređivanja misije, od postavljanja određenog spektra ciljeva i od mogućeg neuspeha da se isti sprovedu uspešno i u skladu sa standardima za ljudska prava¹¹. Te obaveze su kao prvo i osnovno zavisne od vodećih MO-a, bilo da je u pitanju UN ili EU. U vezi sa spomenutim kršenjima ljudskih prava, potencijalna odgovornost doprinosećih država mora se zasnivati na različitim (zakonskim) osnovama.

(...)

Krajnji pregled prakse rada SKLJP-a i KRLJP-a pojačava mišljenje – već izneto u zaključku u Poglavlju I – da funkcionalne i institucionalne aspekte ne treba zanemariti kada se analizira međunarodna odgovornost MO-a. Sa (neobične) tačke gledišta na Komisije kojima je mandat da razmatraju kršenja ljudskih prava počinjena od strane MO-a, odgovornost je kao prvo i osnovno pitanje ovlašćenja, funkcija i mandata. Međunarodni je mandat onaj koji naročito mora da se konstantno spominje u radu komisije na slučajevima, kako bi utvrdili koje su funkcije misije i koje su njene naknadne dužnosti, i shodno tome, do kog stepena neuspeh da se iste sprovedu podrazumeva kršenje obaveza ljudskih prava u zavisnosti od Misije (a stoga i od MO). Kao što je prethodno napomenuto, iako je jedinstvena situacija Kosova pod UNMIK-om imala važnu ulogu u oblikovanju rada SKLJP-a na slučajevima, mogućnost proširenja iste argumentacije na sve mirovne operacije kojima su poverena neka od tranzicionih ovlašćenja ili izvršna vlast je potvrđena radom KRLJP-a na slučajevima, koja *mutatis mutandis* ide istim putem u pogledu postupaka koji se pripisuju EULEX-u.

Mandat ne govori samo o tranzicionim administrativnim ili izvršnim ovlašćenjima MO-a, već takođe određuje dužnosti MO-a. Prema tome, na primer, UNMIK-ova ovlašćenja da sprovodi „zakon i red za civile (...) putem raspoređivanja pripadnika međunarodne policije da vrše službu na Kosovu“¹² jasno utvrđuje obavezu da UNMIK to i uradi. Kome duguju tu obavezu? Državama koje su se složile na njihovo deportovanje? Organizaciji ili određenom organu koji je to utvrdio? Državi domaćinu? Odgovor na ova pitanja neizbežno zavisi od modela odgovornosti o kojoj je reč. Presudno, sa stanovišta zakona za ljudska prava, te dužnosti zavise od pojedinaca koji su potencijalno pogođeni sprovođenjem ovlašćenja od strane MO-a. Shodno tome, ovlašćenja i dužnosti su postale ključni reper u određivanju obaveze MO-a, koje sprovode neku vrstu autoriteta i kontrole, prema ljudskim pravima. Kao što je navedeno, „to je taj kapacitet za kontrolu koji istovremeno stvara potencijal za, i dužnost da se izbegne, zloupotreba ljudskih prava“¹³.

(...)

9. Zaključci

Komisija želi da iskoristi ovu priliku da skrene pažnju na određen broj pitanja koja smatra važnim za budućnost Misije i šta treba da se dogodi nakon nje.

Komisija smatra da je veoma važno da Misija ostane čvrsto posvećena garantovanju i uvažavanju principa ljudskih prava sve do kraja svog mandata. Nastavak njihove posvećenosti je veoma bitan u

¹¹ Cf Kearney et alii, 10-13.

¹² SC res 1244/1999, stav 11 (i).

¹³ Mégret i Hoffman, „UN kao kršilac ljudskih prava? Neka razmišljanja o menjanju odgovornosti prema ljudskim pravima od strane Ujedinjenih Nacija“, (2003) 25 *Human Rights Quarterly* 314, 323; viti takođe prvobitni doprinos Eagleton-a, „Međunarodne Organizacije i Zakon o Odgovornosti“, (1950-51) 76 *Recueil des Cours* 319, 386.

održavanju kredibiliteta EULEX-a i osiguranju da njihova zaostavština ne bude ugrožena daljim pitanjima reputacije. U tom pogledu Komisija je ohrabrena od strane Šefa Misije putem stalnog odazivanja na preporuke koje ista upućuje.

Ukoliko misija vladavine prava bude radila nakon trenutno određenog roka, onda će biti važno da se zadrži jedan mehanizam odgovornosti kako bi osigurali da misija zadrži iste osnovne standarde za ljudska prava kao one koji su relevantni za trenutnu misiju. Jasna i nedvosmislena institucionalna posvećenost očuvanju takvih standarda i nastavak čvrstog mehanizma odgovornosti mora da čini suštinski deo buduće arhitekture misije.

Što se tiče jednog takvog mehanizma odgovornosti, pažnja bi trebalo da se obrati na ograničena ovlašćenja na *proprio motu*. Ovo bi omogućilo da se brzo reaguje, bez čekanja da se formalno podnese žalba od strane oštećene strane, kako bi se rešile zabrinutosti za ljudska prava kada postanu vidljive Komisiji. Ovo bi pomoglo da se rukovodstvo misije upozori na bilo koje institucionalne ili političke greške koje bi kasnije mogle da se pretvore u mnogo ozbiljniji problem vezano za ljudska prava. Takođe je od suštinskog značaja da postoji struktura unutar misije koja bi reagovala na i sprovedila preporuke kao što je trenutno slučaj sa kancelarijom za ljudska prava i pravna pitanja. U tom pogledu Komisija je mišljenja da nastavak trenutne procedure praćenja sprovođenja preporuka mehanizma odgovornosti je od suštinskog značaja.

Pored toga, treba uzeti u obzir mogućnost za mehanizam odgovornosti da dodeljuje finansijsku nadoknadu osobama za čija se ljudska prava utvrdi da su prekršena od strane Misije, i eventualno u strogim okvirima koji mogu biti određeni u osnivačkim dokumentima bilo koje nove Misije. Komisija smatra da bi ovo u mnogome pojačalo efikasnost mehanizma odgovornosti, pozitivno bi doprinelo reputaciji Misije i pružilo bi delotvorniji sistem pravnog leka od onog koji trenutno postoji i na snazi je kod Komisije.

Što se tiče bilo koje buduće Misije, trebalo bi preduzeti analiziranje kategorija slučajeva u kojima su nađene povrede ljudskih prava što bi bilo od velikog značaja i pomoći u planiranju i pravnoj strukturi bilo koje buduće misije. Iz iskustva ove misije mogu se izgraditi adekvatne i efikasne mere zaštite.

Ukoliko se misiji ne produži mandat nakon trenutnog roka, od suštinske važnosti je da se osnuje prikladan mehanizam koji će omogućiti Komisiji da nastavi sa ispunjavanjem svog mandata za određeni vremenski period, u onoj meri koliko je neophodno za obradu žalbi koje su podnete unutar šest meseci vremenskog ograničenja i za završetak ispitivanja žalbi koje su još uvek u postupku. Ovo se ne odnosi samo na nastavak postojanja Komisije (i dostupnost kadra) već takođe i na dostupnost kompetentnog kadra unutar preostalog mehanizma kako bi dali odgovore i rešili pitanja upućena od strane Komisije.

Komisija smatra da sve njene odluke gde su utvrdili da su povrede prava nastale treba predstaviti članovima kadra u svrhu obuke i kako bi izbegli da slične povrede prava nastanu u budućnosti. Pored toga, misija treba da obezbedi pružanje obuke prema uobičajenom standardu za ljudska prava, za sve članove Misije koji dolaze iz različitih država sa različitim pravnim kulturama, kroz odgovarajuće programe za obuke.

Komisija takođe želi da naglasi jasnu vezu koja postoji između bezbednosti i efikasne zaštite ljudskih prava. Malo je verovatno da će poštovanje ljudskih prava i vladavina prava cvetati ukoliko je odsutno bezbedno okruženje u kom svaka osoba oseća da može bezbedno da živi svoj život. Prema tome, veoma je važna stroga posvećenost EU da se ljudska prava integrišu u njihovu opštu politiku za bezbednost na Kosovu, naročito u pogledu situacije na Severu Kosova. Podršku lokalnim

naporima – naročito, putem pravosuđa – kako bi se stvorilo jako okruženje vladavine prava treba podržati i ojačati.

Komisija smatra da zaštita manjina treba da ostane važan prioritet za Misiju, za EU kao i za lokalne vlasti. Ljudska prava moraju biti garantovana bez obzira na etničku, versku ili nacionalnu pripadnost. Mora se efikasno boriti i eliminisati bilo kakvu vrstu diskriminacije na osnovu spomenutih kriterijuma na svim nivoima, kako institucionalnim tako i političkim. Komisija smatra da posvećenost okončanju borbe protiv takvih diskriminacija na Kosovu treba da bude glavna karakteristika budućnosti Misije.

ANEKS 1 Tabela kadra

Komisija	
Magda Mierzewska	Predsedavajući član Komisije
Guénaël Mettraux	Član Komisije
Katja Dominik	Član Komisije, Sudija EULEX-a
Elka Filcheva-Ermenkova	Rezervni član Komisije, Sudija EULEX-a

Sekretarijat	
John J. Ryan	Viši pravni službenik
Joanna Marszalik	Pravni službenik
Paul Landers	Pravni službenik
Shpresa Gosalci	Administrativni asistent/prevodilac (Albanski-Engleski)
Katica Kovačević	Tumač/Prevodilac (Srpski-Engleski)
Kushtrim Xhaferi	Tumač/Prevodilac (Albanski-Engleski)

ANEKS 2 Statistike 2010. – 2015. god.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Ukupno
Ukupno registrovanih slučajeva	16	28	23	27	42	16	152
Ukupno završenih slučajeva	6	30	10	20	28	27	121
Prihvatljivi			2		1	8	11
Neprihvatljivi	6	22	10	13	22	12	85
Povreda prava	0	2	0	7	2	4	15
Nema povrede prava	0	5	0	0	1	10	16
Povučeni sa liste	0	1	0	0	3	1	5

	do 31. decembra 2015. god.
Na čekanju	31
Prosleđeni ŠM-u	15

ANEKS 3 Odluke KRLJP-a 2010.-2014. god.

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2010-01	Djeljalj Kazagic	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, imovinsko pitanje	Povreda prava
2010-02	Sadik Thaqi	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
2010-03	Osman Mehmetaj	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
2010-04	Feti Demolli	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
2010-05	Mursel Hasani	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
2010-06	Latif Fanaj	Navodi o ne delovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
2010-07	Blerim Rudi	Navodi o neuspjehu finansijske informativne jedinice da se pridržava odluke Nezavisnog nadzornog odbora da se podnosilac žalbe vrati na posao.	Povreda prava
2010-08	Velimir Krstić	Navodi o ne delovanju policije EULEX-a i tužioca, imovinsko pitanje	Neprihvatljiva
2010-09	Burim Ramadani	Navodno nefunkcionisanje sudskog sistema, Kitcina-slučaj	Neprihvatljiva
2010-10	Horst Proetel	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
2010-11	Laura Rudi	Privatna finansijska žalba protiv jednog radnika EULEX-a	Neprihvatljiva
2010-12	Hunaida Pasuli	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
2010-13	Jedan EULEX-ov radnik	Interni spor u EULEX-u u pogledu na sprovođenje procene rada i ličnog odnosa sa pretpostavljenim	Neprihvatljiva
2010-14	Lulzim Gashi	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
2010-15	Faton Sefa	Neuspeh da se vrati na svoje prethodno radno mesto (privatni sektor), navodi o ne sprovođenju sudske odluke	Neprihvatljiva
2010-16	Cyma Agovic	Preneto iz EULEX-a – Neuspeh EULEX-ovih sudija da pravično ispituju slučaj podnosioca žalbe	Neprihvatljiva

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2011-01	Porodica Dede Gecaj	Zahtev za istragu odluke o izručenju EULEX-ovih Sudova na Kosovu u slučaju pokojnog Dede Gecaj	Neprihvatljiva
2011-02	Chamalagai Krishna Bahadur	Navodi o neuspehu delovanja	Neprihvatljiva
2011-03	Afrim Mustafa	Spor u pogledu na zatvaranje privatne radio stanice i zaplenjivanja radio opreme	Neprihvatljiva
2011-04	Besim Berisha	Žalba u vezi sa životnim uslovima u zatvoru u Dubravi	Uklonjena sa liste
2011-05	SH.P.K "Syri"	Navodno uskraćivanje pravičnog saslušanja, slobode izražavanja i jednakosti pred zakonom, PKVS.	Neprihvatljiva
2011-06	Milazim Blakqori	Navodno nesprovođenje odluke, neuspeh da EULEX deluje	Neprihvatljiva
2011-07	Slučaj W	Navodno kršenje člana 6 EKLP-a	Povreda prava
2011-08	Anton Rruka	Navodno uskraćivanje pravičnog saslušanja, slobode izražavanja i jednakosti pred zakonom, PKVS.	Neprihvatljiva
2011-09	Mirkovic Bojan	Navodno nezakonito otpuštanje sa posla u EULEX-u	Neprihvatljiva
2011-10	Dejan Jovanovic	Navodna neopravdana kašnjenja u postupcima pred PKVS.	Neprihvatljiva
2011-11	Srecko Martinovic	Navodi o prekomernom korišćenju sile, nehumanom tretiranju i uskraćivanju prava na pravično suđenje	Neprihvatljiva
2011-12	Novica Trajkovic	Navodno korišćenje prekomerne sile	Neprihvatljiva
2011-13	S.M.	Navodi o prekomernom korišćenju sile, uskraćivanju prava na pravično suđenje i neuspeh poštovanja prava na privatni život	Neprihvatljiva
2011-14	Lindita Shabani	Navodno uskraćivanje prava na privatni i porodični život	Neprihvatljiva
2011-15	Samedin Smajli	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i neopravdano odlaganje u postupku	Neprihvatljiva
2011-16	Avdyl Smajli	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i neopravdano odlaganje u postupku	Neprihvatljiva
2011-17	Faik Azemi	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje	Neprihvatljiva
2011-18	Mykereme Hoxha	Navodni neuspeh tužioca EULEX-a da deluje	Neprihvatljiva
2011-19	Sefer Sharku	Navodi o neuspehu da se ispoštuje obavezujuća sudska odluka.	Neprihvatljiva

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2011-20	X i 115 drugih žalilaca	Navodni neuspeh EULEX-a da zaštiti zdravlje i život osoba koje žive u olovom zatrovanim romskim kampovima.	Povreda prava
2011-21	Ventor Maznikolli	Navodna neopravdana odlaganja od strane sudija EULEX-a u zakazivanju saslušanja kod Vrhovnog Suda.	Neprihvatljiva
2011-22	Hysni Gashi	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i navodna ne-merodavnost sudija EULEX-a.	Neprihvatljiva
2011-23	Hashim Rexhepi	Navodi o povredama prava na slobodu i prava na pravično suđenje.	Neprihvatljiva
2011-24	Predrag Lazić	Navodi o neuspehu da se dobije pravično saslušanje u razumnom vremenskom roku.	Neprihvatljiva
2011-25	Shaip Gashi	Navodno uskraćivanje nemačke invalidske penzije.	Neprihvatljiva
2011-26	Njazi Asllani	Navodno ne sprovođenje odluke, neuspeh od strane EULEX-a da deluje	Neprihvatljiva
2011-28	Slučaj Y	Navodno kršenje prava na poštovanje privatnog i porodičnog života.	Neprihvatljiva
2012-01	Qamil Hamiti	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje	Neprihvatljiva
2012-02	Arben Zeka	Navodni propust da se reši imovinsko pitanje	Neprihvatljiva
2012-03	Rexhep Dobruna	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje.	Neprihvatljiva
2012-04	Izet Maxhera	Spor vezan za imovinsko pitanje u EULEX-u u Mitrovici.	Neprihvatljiva
2012-05	Fatmir Pajaziti	Navodna povreda prava na slobodu i prava na pravično suđenje.	Neprihvatljiva
2012-06	Slučaj Z	Navodna kršenja članova 10 i 11 UDLJP, članovi 5 i 6 EKLJP, član 9 ICCPR i član 6 CAT	Neprihvatljiva
2012-07	Slučaj I	Navodan neuspeh tužioca EULEX-a i policije EULEX-a da deluju	Neprihvatljiva
2012-08	Slučaj U	Navodno kršenje člana 6 EKLJP	Neprihvatljiva
2012-09	Slučaj A	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
2012-10	Slučaj B	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
2012-11	Slučaj C	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
2012-12	Slučaj D	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2012-13	Bejtush Gashi	Navodna kršenja člana 6 EKLJP i člana 1 protokola 1 EKLJP	Neprihvatljiva
2012-14	Valbone Zahiti	Navodno kršenje člana 8. EKLJP	Povreda prava
2012-15	Shefqet Emerllahu	Navodna kršenja člana 6 EKLJP, neuspeh da se istraži	Neprihvatljiva
2012-16	Kristian Kahrs	Navodna kršenja člana 6 EKLJP, ne delovanje	Neprihvatljiva
2012-17	Slučaj E	Navodna kršenja članova 5 i 6 EKLJP	Neprihvatljiva
2012-18	Hamdi Sogojeva	Navodna kršenja člana 1 protokola 1 EKLJP-a	Neprihvatljiva
2012-19	Slučaj H	Navodno oduzimanje svojine	Povreda prava
2012-20	Slučaj G	Navodna kršenja članova 3, 10, 11 EKLJP i člana 1 protokola 1 EKLJP	Povreda prava
2012-21	Mirko Krlić	Navodna kršenja člana 9. EKLJP-a i člana 2. Protokola br. 4. EKLJP-a	Nema povrede prava
2012-22	Zoran Stanišić	Navodno kršenje članova 3, 6 i 8 EKLJP-a i člana 1. Protokola br.1 E EKLJP-a	Povreda prava
2012-23	Predrag Blagić	Navodna kršenja člana 5. EKLJP-a i člana 2. Protokola br. 4. EKLJP-a	Povučena sa liste
2013-01	Slučaj I	Navodna kršenja člana 6 EKLJP	Neprihvatljiva
2013-02	Arsim Krasniqi	Navodna kršenja člana 3 EKLJP	Neprihvatljiva
2013-03	Goran Becić	Navodna kršenja člana 13. i 14. EKLJP-a i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Povreda prava
2013-04	J	Navodi o kršenju člana 6. ESLJP (pristup pravosuđu).	Neprihvatljiva
2013-05	Slučaj K	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-06	Slučaj L	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-07	Slučaj M	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-08	Slučaj N	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-09	Slučaj O	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-10	Slučaj P	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-11	Slučaj Q	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-12	Slučaj R	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2013-13	Slučaj S	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-14	Slučaj T	Navodi o kršenju člana 3, 5, 13 i 14 EKLJP-a	Nema povrede
2013-15	Gani Zeka	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-16	Almir Susaj	Navodna kršenja člana 3 i 8 EKLJP	Neprihvatljiva
2013-17	Ramadan Rahmani	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-18	Jovanka, Dragan, Milan Vuković	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-19	U	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-20	Shaip Gashi	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-22	Gani Gashi	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-23	V	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-24	Emin Maxhuni	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-25	Milorad Rajović	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-26	Selami Taraku	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2013-27	Shaban Kadriu	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-01	Nexhat Qubreli	Navodi o kršenju člana 5. i člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-02	Milica Radunović	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-03	Slučaj A. Z.	Navodi o kršenju članova 3; 8; i 13; EKLJP-a	Povučena sa liste
2014-04	Tomë Krasniqi	Navodi o kršenju članova 1, 3, 6, 14 i 17. EKLJP-a, člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-05	Mazlam Ibrahim	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-06	Slučaj B.Y.	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-07	Fitore Rastelica	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-08	C.X.	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-09	Rifat Kadribašić	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-18	Fitim Maksutaj	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Povreda prava

Slučaj	Žalilac	Predmetno pitanje	Rezultat
2014-19	Fahri Rexhepi	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-20	Mensur Fezaj	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-21	Shefki Hyseni	Navodi o kršenju člana 5. EKLJP-a	Povučena sa liste
2014-22	Ismajl Krapci	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-23	Shaip Selmani	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-24	Case J.Q.	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-25	Nuha Beka	Spor vezan za zaposlenje	Neprihvatljiva
2014-28	Selatin Fazliu	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-26	Ajet Kaciu	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-27	Qerim Begolli	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-29	Shemsi Musa	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-30	Abdilj Sabani	Navodi o kršenju člana 1. Protokola br. 1. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-31	Slučaj K.P.	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-32	L.O.	Navodi o kršenju članova 2. i 3. EKLJP-a	Povreda prava
2014-33	Arben Krasniqi	Navodi o kršenju članova 5. i 6. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-38	Slavica Mikić	Navodi o kršenju člana 13. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-40	Avni Hajdari	Navodi o kršenju člana 6. EKLJP-a	Povučena sa liste
2014-41	Liridona Mustafa Sadiku	Navodi o kršenju članova 2. i 3. EKLJP-a	Neprihvatljiva
2014-42	Bujar Zherka	Navodi o kršenju člana 6. i člana 1. Protokola br. 1 EKLJP-a	Neprihvatljiva

ANEKS 4 Raspored informativne kampanje i druge aktivnosti

	Datum	Lokacija	Događaj	Komisija	Sekretarijat	Organizacija
1	20/05/15	Zgrada KRLJP-a	Sastanak sa g. Roland Bless, šef KŠJI EULEX	Magda Mierzewska, Guenael Mettraux, Katja Dominik, Elka Filcheva-Ermenkova	Joanna Marszalik	
2	21/05/15	EULEX kod zgrade farme pilića	Sastanak sa g. Alban Ragg, šef izvršne policije i komande EXPOL-a	Magda Mierzewska, Guenael Mettraux, Katja Dominik, Elka Filcheva-Ermenkova	Joanna Marszalik & John Ryan	
3	07/05/15	Kancelarija za Kosovo i Metohiju, Severna Mitrovica	Sastanak sa gđicom Zlatom Radovanović, koordinator kancelarije za Kosovo i Metohiju, Danijelom Milić, službenik u kancelariji za Kosovo i Metohiju		John Ryan & Katica Kovačević	
4	07/05/15	Zgrada KRLJP-a	Sastanak sa Massimom Moratti i Rastkom Brajković iz projekta za podršku za sprovođenje strategija za IRL, izbeglice i povratnike		Joanna Marszalik	
5	19/05/15	Srpska pravoslavna crkva, Iсток,	Sastanak sa ocem Milošem i ocem Nebojšom		John Ryan & Katica Kovačević	
6	27/05/15	UNHCR Kancelarija u Prištini	Sastanak sa g. Narasimha Rao, šef Misije UNHCR-a na Kosovu		John Ryan & Kushtrim Xhaferi	
7	16/06/15	Kancelarija za Kosovo i Metohiju, Severna Mitrovica	Sastanak sa gđicom Zlatom Radovanović, koordinator kancelarije za Kosovo i Metohiju,	Magda Mierzewska, Guenael Mettraux, Katja Dominik,	John Ryan, Joanna Marszalik & Katica Kovačević	

				Elka Filcheva- Ermenkova		
8	24/06/15	Vila Grmija Priština	Diskusija tipa okruglog stola na temu "Trotoari i njihov uticaj na ljudska prava osoba sa invaliditetom".		John Ryan & Shpresa Gosalci	Zaštitnik građana, Handikos, Rec, Opština Priština, Policija.
9	24/06/15	Zaštitnik građana Priština	Sastanak sa g. Sami Kurteshi, zaštitnik građana		John Ryan & Kushtrim Xhaferi	
10	28/07/15	Institucija zaštitnika građana, Priština	Sastanak sa g. Hilmi Jashari, zaštitnik građana		John Ryan, Joanna Marszalik & Kushtrim Xhaferi	
11	01/10/15	Kancelarij a za Kosovo i Metohiju, Severna Mitrovica	Sastanak sa gđicom Zlatom Radovanović, koordinator kancelarije za Kosovo i Metohiju, i Bratislavom Radovanović, službenik u kancelariji za Kosovo i Metohiju		John Ryan, Paul Landers & Katica Kovačević	
12	19/10/15	Udruženj e nestalih i kidnapov anih lica, Beograd Srbija	Sastanak sa Oliverom Gazikalović, koordinatorom udruženja, Olgicom Božović, Duškom Čelić, i Vericom Tomanović članovima udruženja nestalih i kidnapovanih lica		Paul Landers & Katica Kovačević	
13	20/10/15	Komisija za nestala i kidnapov ana lica Vlada Republike Srbije	Sastanak sa Vesnom Bošković, koordinatorom komisije, i šefom kancelarije komisije za nestala i kidnapovana lica Dragan Jenić		Paul Landers & Katica Kovačević	
14	21/10/15	Projekat za pravnu pomoć IRL-ima, Beograd Srbija	Sastanak sa Rastkom Brajković i Milenom Šošić, pravni službenici u projektu za pravnu pomoć IRL-ima		Paul Landers & Katica Kovačević	
15	29/10/15	Hotel Sirius,	Konferencija čiji su domaćini bili		John Ryan & Kushtrim	

		Priština	„Kampanja pravda i ljudi“ i Balkanska mreža za istraživačko novinarstvo		Xhaferi	
16	09/11/15	Vidanje, Opština Klina	Sastanak sa g. Božidarom Šarković, predsednik Opštine Klina, Ivan Popović, član privremenog organa i Vesna Pešić, sekretar opštine Klina		John Ryan & Katica Kovačević	
17	12/11/15	Zgrada KRLJP-a, Priština	Sastanak sa g. John ROUSE, Šef kadra EULEX-a na Kosovu	Magda Mierzewska, Guenael Mettraux, Katja Dominik, Elka Filcheva-Ermenkova	John Ryan, Joanna Marszalik & Paul Landers	
18	19/11/15	Vidanje, Opština Klina	Sastanak sa g. Božidarom Šarković, predsednik Opštine Klina, Vuleta Vošić, Mihajlo Čekrić i Vladimir Radosavljević predstavnici sela Drsnik i Klinavac, Opština Klina		John Ryan & Katica Kovačević	
19	23/11/15	Hotel Emerald	Prijem – 15-godišnjica od osnivanja Institucije zaštitnika građana na Kosovu		John Ryan & Kushtrim Xhaferi	Institucija zaštitnika građana na Kosovu
20	07/11/15	Nemanjin a 11, Beograd, Srbija	Igor Popović, šef grupe za pravosuđe, ljudska prava i imovinsko-pravna pitanja, Kancelarija za Kosovo i Metohiju, Slobodanka Bobić, savetnik, odeljenje za pravna pitanja, Kancelarija za Kosovo i Metohiju, Dragan Jenić, šef komisije za nestala lica i Vesna Bošković, koordinator, kancelarije za nestala lica, Vlada Republike Srbije	Magda Mierzewska, Guenael Mettraux, Katja Dominik, Elka Filcheva-Ermenkova	John Ryan, Joanna Marszalik, Paul Landers & Katica Kovačević	
21	08/11/15	Hotel	Sastanak sa Rastkom	Magda	John Ryan,	

		Moskva, Beograd, Srbija	Brajković – Danski Savet za Izbeglice [[prethodno radio na projektu za dalju podršku izbeglicama i interno raseljenim licima u Srbiji, (Europaid/129209/C/S ER/RS)]	Mierzewska, Katja Dominik, Elka Filcheva- Ermenkova	Joanna Marszalik, Paul Landers & Katica Kovačević	